

**VANTAAN KAUPUNKI
TALOUSSUUNNITELMAN
LAADINTAOHJE 2022-2025**

Kaupunginhallitus 24.5.2021

Sisällys

1	Taloussuunnitelman 2022–2025 valmistelun lähtökohdat	1
1.1	Taloussuunnitelman lähtökohdat koronatilanteessa	1
1.2	Vantaan organisaatio 1.1.2020 alkaen	1
1.3	Toimintaympäristön muutokset	4
1.3.1	Väestöennuste	4
1.3.2	Yleiset talousnäkökulmat	4
1.3.3	Kuntatalouden kehitys	5
1.4	Taloussuunnitelman laadintaa ohjaavia periaatteita	6
1.4.1	Taloussuunnitelman laadinnan lähtökohdat	6
1.4.2	Talousarvion ja -suunnitelman laadintaa sekä seuranta koskeva lainsäädäntö	7
1.4.3	Toimintaa kuvaavien tietojen avaaminen julkisiksi	8
1.4.4	Toiminnallisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kehittäminen	8
1.5	Riskienhallinta	9
2	Valtuustokauden strategian 2022–2025 valmistelu ja toteuttaminen	11
2.1	Strategiatyön malli ja valmisteluprosessi	11
2.1.1	Raportointi ja seuranta	12
2.1.2	Strategiateemat	12
2.1.3	Strategiaa toteuttavat ohjelmat	12
2.2	Sitovat tavoitteet	12
2.3	Toimialojen tavoitteet	13
2.4	Toiminnan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset	13
2.5	Laadunarviointi ja kehittäminen	14
2.6	Yhteenveto toimialojen käyttötalousosan sisällöstä	14
3	Henkilöstö- ja koulutussuunnitelman laadintaohje 2022–2025	15
3.1	Suunnitelman lähtökohdat ja tarkoitus	15
3.2	Henkilöstö- ja koulutussuunnitelman laatiminen ja kokoaminen	15
3.2.1	Henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnitelman laatiminen	16
3.2.2	Koulutussuunnitelman laatiminen	16
3.2.3	Suunnitelmien kokoaminen ja käsittely	17
3.2.4	Suunnitelmien seuranta sekä tehtäviin ja virkoihin liittyvät muutokset	18
3.3	Henkilöstö- ja koulutussuunnitelman tietopohja	18
4	Taloussuunnitelman ja talousarvion laadinta ja perustelut	20
4.1	Toiminta ja talous	20
4.2	Käyttötalousosan budjetointiperiaatteet ja sisältö	20
4.2.1	Talousarvion tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	21
4.2.2	Käyttötalouden budjetointiohjeet	22
4.2.3	Sisäinen vuokra ja toimitilojen tarkistaminen	25
4.2.4	Projektien budjetointi ja seuranta	25

4.2.5	Suunnitelman mukaiset poistot	26
4.2.6	Arvonlisävero	26
4.2.7	Taloussuunnitelmavuosien 2023–2025 budjetointi	27
4.2.8	Toimialojen taloussuunnitelmien tarkistaminen	27
4.3	Investoinnit	27
4.3.1	Investointiosan hankeryhmät	28
4.3.2	Toimitilainvestointien valmistelu	29
4.4	ICT-investointien sekä tietohallinnon käyttötalouden talousarvioesityksen valmistelu	30
4.5	ICT-investoinnit	30
4.6	Käyttötalous	30
4.6.1	ICT-käyttötalous	30
4.6.2	Tukea valmisteluun ICT-asiakkuus- / kehitys- / palvelupäälliköiltä	31
5	Liikelaitoksen talousarvion ja -suunnitelman valmistelu	32
6	Konserni kunnan talousarviossa	33
6.1	Konsernin vastuut ja velvoitteet	33
6.2	Tytäryhteisöille asetettavat tavoitteet	34
7	Budjetointijärjestelmä	35
7.1	Järjestelmän rakenne	35
7.1.1	Taloussuunnittelun eteneminen järjestelmässä	35
7.1.2	Henkilöstömenosuunnittelun tiedot	36
7.2	Suunnitteluhierarkian ylläpito	36
8	Liitteet	36

Lisätietoja:

- Luku 2: Christa Salovaara 050 318 1585 ja Antti Torkkeli 050 318 1586
- Käyttötalousosa: Teija Oras 050 314 5084 ja Päivi Kandolin 040 626 7613
- Sisäisen vuokran budjetointi: Kts. luku 4.2.3
- Käyttäjäpalvelujen (ateria-, siivous-, vahtimestari- ja turvallisuuspalvelut) budjetointi: Sirpa Viinikari-Kauria 043 826 6495
- Toimitilainvestoinnit sekä investointien käyttötalousvaikutukset: Risto Adler 050 302 2919
- Tietojärjestelmähankkeet: Jarkko Karjalainen 043 825 6305
- SAP budjetointijärjestelmä: Hannu Pessa 050 314 5447

1 Taloussuunnitelman 2022–2025 valmistelun lähtökohdat

1.1 Taloussuunnitelman lähtökohdat koronatilanteessa

Taloussuunnitelman laadintaohje on rakennettu edellisten vuosien kaltaisen ohjeistuksen mukaisesti. Kuntavaalien siirtymisen vuoksi syksyn 2021 aikatauluja on muutettu aiempaan verrattuna. Tämänhetkinen taloudellinen tilanne on erittäin haasteellinen ja epävarma johtuen koronaviruksen aiheuttamista poikkeusolosuhteista ja tämän aiheuttamasta hoito- ja palveluvelan kasvusta. Tilanne heijastuu voimakkaasti myös taloussuunnitelman laadintaan aiheuttaen paljon epävarmuutta. Taloussuunnitelman laadinnassa onkin varauduttava muutoksiin niin aikatauluissa kuin annettavissa ohjeiden tarkennuksissa.

1.2 Vantaan organisaatio 1.1.2020 alkaen

Taloussuunnitelma 2022–2025 laaditaan voimassa olevan organisaation mukaisille palvelualueille. Kaupunkiympäristön toimialalla huomioidaan organisaatiomuutos TS 2022-2025.

Kuva 1: Organisaatiokuvaaja 1.1.2020 alkaen

Vantaan kaupungin toimialat, palvelualueet ja yhteiset palvelut

Alla on listattu taloussuunnitelman 2022–2025 laadintaprosessin keskeiset päivämäärät. Yksityiskohtainen listaus prosessin valmisteluakataulusta on liitteessä 1.

	<u>Pvm</u>
Maaliskuu	
Kaupunginvaltuuston iltakoulu; toimintaympäristöanalyysit toimialoittain	18.3.2021
Huhtikuu	
Toimialojen kehysneuvottelut	
Kaupunkistrategian ja johdon toimiala	13.4.2021
Kasvatuksen ja oppimisen toimiala	14.4.2021
Kaupunkikulttuurin toimiala	16.4.2021
Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala	22.4.2021
Kaupunkiympäristön toimiala	22.4.2021
Toukokuu	
Kaupunginvaltuuston lähetekeskustelu	10.5.2021
Kaupunginhallitus; kehyspäätös	24.5.2021
Kaupunginhallitus; taloussuunnitelman laadintaohjeen käsittely	24.5.2021
Kesäkuu	
Kaupunginvaltuusto; kh:n kehyspäätös tiedoksi	15.6.2021
Elokuu	
Kaupunginvaltuuston seminaari (2 päivää)	26.-27.8.2021
Syyskuu	
Toimialojen budjettineuvottelut (sis. alustavat toimialan talousarviotekstit)	
Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala	31.8.2021
Kaupunkiympäristön toimiala	1.9.2021
Kaupunkistrategian ja johdon toimiala	2.9.2021
Kasvatuksen ja oppimisen toimiala	3.9.2021
Kaupunkikulttuurin toimiala	7.9.2021
Lokakuu	
Kaupunginvaltuuston iltakoulu; yhtiöesittelyt	7.10.2021
Lautakuntakäsittelyt, viikko 40–41	4.-15.10.2021
Toimielimen talousarvioesityksen materiaalit talousohjaukseen	18.10.2021
Marraskuu	
Kaupunginjohtajan talousarvioesitys (YTR, lehdistö, TS-info 1)	1.11.2021
TS-info 2; toimialojen TS-esitykset, investointiesittelyt	4.11.2021
Valtuustoryhmät palauttavat talousarviota koskevat selvityspyynnöt	10.11.2021
Kaupunginvaltuusto; veroprosenttipäätökset	15.11.2021
Toimialojen vastaukset selvityspyyntöihin julkaistaan Extranetissä	16.11.2021
Valtuustoryhmät palauttavat muutosesitykset talousarvioon (korilista)	21.11.2021
Kommentit korilistan muutospyynnöistä toimialoilta talousohjaukseen	24.11.2021
Koonti muutospyynnöistä lähetetään neuvottelijoille (korilista)	26.11.2021
Valtuustoryhmien välinen TS-neuvottelu	29.11.2021
Kaupunginhallituksen TS 2022-2025 esitys	30.11.2021
Joulukuu	
Kaupunginvaltuusto; TS 2022 - 2025 päätös	13.12.2021
Tammikuu	
Käyttösuunnitelmat ja työohjelmat 2022 käsitelty lauta- ja johtokunnissa	31.1.2022
Helmikuu	
Käyttösuunnitelmat 2022 kaupunginhallituksessa	02/2022

1.3 Toimintaympäristön muutokset

1.3.1 Väestöennuste

Väestöennuste laaditaan vuosittain. Sitä tehtäessä otetaan huomioon edellisten vuosien väestökehitys ja arvioidaan tulevan kehityksen suuntaa. Koko kaupungin tasolla ennuste ulottuu vuoteen 2045 ja kaupunginosatasolla vuoteen 2031. Väestöennuste tehdään sen jälkeen, kun Kaupunkiympäristön toimiala on valmistellut asuntorakentamisennusteen ja kaikki vuotta 2020 koskevat väestörakente- ja väestömuutostiedot on saatu Tilastokeskuksesta.

Väestöennuste antaa kehitysnäkymän, jonka avulla toimialat voivat mitoittaa palvelunsa ja niiden vaatimat kustannukset kaupungin taloussuunnitelmassa ja varautua myös suunnitelmaa pidemmällä aikavälillä väestörakenteessa ja -määrässä tapahtuvien muutosten edellyttämiin kustannusmuutoksiin. Väestöennusteen keskeisimmät taulukot ovat käytettävissä heinäkuussa ja ne julkaistaan elo-syyskuussa osoitteessa:

http://www.vantaa.fi/hallinto_ja_talous/tietoa_vantaasta/tilastot_ja_tutkimukset/vaesto_ja_ennuste

Vuoden 2022 talousarviota ja vuosien 2022–2025 taloussuunnitelmaa laadittaessa otetaan lisäksi huomioon kunnassa asuvan ruotsinkielisen väestön määrä ja ikärakenteen kehitys siten kuin se on ennustettu "Vantaan väestöennuste 2018. Ruotsinkielisen väestön ennuste" -raportissa, ja vieraskielisen väestön määrä, ikärakenteen ja kieliryhmittäisen rakenteen kehitys siten kuin se on ennustettu "Helsingin seudun vieraskielisen väestön ennuste 2018–2035" -raportissa. Molemmat raportit ovat käytettävissä samassa osoitteessa kuin yleinen väestöennustekin.

1.3.2 Yleiset talousnäkymät

Valtionvarainministeriön toukokuussa julkaisema talouskatsaus arvioi bruttokansantuotteen kasvavan Suomessa 2,6 prosenttia vuonna 2021. Talouden selvä toipuminen covid-19-epidemiasta siirtyy vuoden 2021 loppupuolelle. Kotimaassa palveluiden kysyntä pysyy edelleen heikkona ja vienti kärsii pandemian jatkumisesta. Talous voi normalisoitua vasta, kun epidemiatilanteen voidaan arvioida olevan hallinnassa. Bruttokansantuotteen ennuste perustuu oletukselle, että covid-19-epidemiaan liittyvien tautitapausten ilmaantuvuus painuu matalalle tasolle kesään 2021 mennessä rajoitusten, rokotusohjelman edistymisen sekä taudin kulkuun liittyvän kausivaihtelun seurauksena. Vakaa epidemiatilanne mahdollistaa rajoitusten lieventämisen ja purkamisen.

Julkisen sektorin lisäksi suurin kärsijä pandemiasta on ollut tähän mennessä yksityinen palveluala. Korona on näkynyt silmiinpistävän rajusti muun muassa hotelli- ja majoitustoiminnassa, liikenteessä sekä taide-, viihde- ja virkistyspalveluissa. Toisaalta joillakin palvelualoilla, kuten vähittäis- ja päivittäistavarakaupassa, kasvu on ollut ennätyslukemissa. Kehitys vaihtelee eri toimialoilla ja jopa niiden sisällä voimakkaasti.

BKT:n arvioidaan kasvavan 2,5 prosenttia vuonna 2022 ja 1,5 prosenttia vuonna 2023. Vuoden 2021 loppua kohden kiihtyvä kasvu nostaa myös vuoden 2022 talouskasvua. Talouden kasvua tukevat kaikki pääkysyntäerät eli vienti, kulutus ja investoinnit. Näistä erityisesti yksityinen kulutus on pandemian jälkeen hetkellisesti poikkeuksellisen vahvaa. Julkisen talouden alijäämä pienenee vuonna 2022 voimakkaasti, kun covid-19-epidemian vuoksi päätetyt tukitoimet päättyvät ja talous elpyy. Julkinen talous jää kuitenkin edelleen alijäämäiseksi. Julkinen velka suhteessa bruttokansantuotteeseen kasvaa nykyisestä vajaasta 70 prosentista yli 75 prosenttiin vuoteen 2025 mennessä.

Maailmantalous elpyy pandemian aiheuttamasta taantumasta mittavien elvytystoimien, rokotusten etenemisen sekä rajoitustoimien purkamisen seurauksena. Etenkin Yhdysvallat, mutta myös EU toimeenpanevat mittavia talouden elvytystoimia. Maailmantalous elpyy tänä vuonna 5,2 prosentin kasvuun viime vuoden 3,4 prosentin supistumisen jälkeen. Kasvu tasaantuu 3,8 prosenttiin vuonna 2022 ja 3,1 prosenttiin 2023. Euroalueella erityisesti teollisuuden, mutta myös palveluiden näkymät ovat kohentuneet merkittävästi keväällä 2021. Patoutuneen kulutustarpeen odotetaan purkautuvan vuoden aikana ja kannattelevan yksityistä kulutusta. EU:n elpymispaketin odotetaan tukevan talouskehitystä erityisesti vuosina 2022–2023. Yhdysvalloissa talous elpyy tänä vuonna massiivisen raha- ja finanssipoliittisen elvytyksen ansiosta. Sekä teollisuuden että palvelualan näkymät ovat valoisia. Työttömyys on alentunut voimakkaasti kevään 2020 huippulukemista. Elvytyksestä seuranneet inflaatio-odotukset ovat johtaneet valtionlainojen korkojen nousuun. Maailmankauppa elpyy runsaan 6,6 prosentin kasvuun tänä vuonna viime vuoden romahduksen jälkeen. Erityisesti Yhdysvallat ja nousevat taloudet kannattelevat kasvua euroalueen kaupan kehittyessä maltillisemmin. Vuosina 2022 ja 2023 kaupan kasvu tasaantuu, mutta jatkuu verrattain nopeana.

Tautitapausten lisääntyminen vähentää etenkin palvelujen tarjontaa sekä kysyntää ja kääntää työllisyyden uudelleen laskuun. Sitten kun tauti saadaan hallintaan, niin työllisyyden kasvu voi olla nopeakin. Alkuvuoden laskun johdosta työllisyyden ennakoidaan Suomessa lisääntyvän tänä vuonna vain 0,1 prosenttia. Työllisyysaste nousee työkäisten määrän vähentyessä 71,7 prosenttiin. Nimellispalkat nousevat 2,7 prosenttia sopimuspalkkojen ja palkkaliukumien vetämänä vuonna 2021. Kuluttajahintaindeksillä mitattuna inflaatioksi ennustetaan 1,4 prosenttia vuonna 2021. Talouskasvun palautuessa myös kuluttajahinnat kääntyvät maltilliseen nousuun. Ansioiden nousun ja työllisyyden kasvun myötä palkkasumman ennakoidaan kääntyvän yli 3 prosentin vuosittaiseen nousuun vuosina 2022–2023. Samaan aikaan kansallisella kuluttajahintaindeksillä mitatun inflaation arvioidaan kiihtyvän 1,5 ja 1,7 prosenttiin.

Julkisen talouden alijäämä pysyy vuonna 2021 suurena, kun covid-19-epidemian vuoksi päätetyt tukitoimet ja epidemian aikana kertyneen palvelu- ja hoitovelan purkaminen pitävät julkiset menot korkealla tasolla. Vuonna 2022 menojen ja tulojen välinen epätasapaino supistuu voimakkaasti, kun talouskasvu jatkuu ripeänä ja tukitoimet päättyvät. Julkinen talous jää koronaepidemian hellitettyäkin selvästi alijäämäiseksi. Julkisen talouden alijäämän arvioidaan olevan 2020-luvun puolivälissä 1,6 % suhteessa BKT:hen eli 4,6 mrd. euroa. Väestön ikärakenteen muutos on kasvattanut julkisia menoja jo pitkään. Talouden kasvunäkymät ovat puolestaan vaimeat, ja niitä heikentää työkäisen väestön määrän supistuminen. Julkinen talous on ollut rakenteellisista tekijöistä johtuen epätasapainossa vuodesta 2009 lähtien.

1.3.3 Kuntatalouden kehitys

Covid-19-epidemiolla ja sitä seuranneilla rajoitustoimenpiteillä on ollut merkittäviä vaikutuksia niin kansantalouteen, julkiseen talouteen kuin kuntatalouteenkin, jonka tilanne oli heikentynyt nopeasti jo ennen covid-19-kriisiä vuosina 2018–2019. Kuntien ja kuntayhtymien tilinpäätösarvioiden mukaan kuntatalouden tunnusluvut kuitenkin paranivat huomattavasti vuonna 2020. Kohentumista selittävät peruspalvelujen turvaamiseksi ja kuntien aktiviteetin ylläpitämiseksi päätetyt valtion kuntatalouteen kohdistamat mittavat tukitoimet sekä kuntien ja kuntayhtymien menojen maltillinen kasvu. Kuntatalouden vuosikate kasvoi ennätyslukemiinsa, noin 4,6 mrd. euroon, ja tilikauden tulos päättyi noin 1,6 mrd. euroa positiiviseksi. Kuntatalouden lainanotto-tarvetta heijasteleva tunnusluku, toiminnan ja investointien rahavirta, koheni vuonna 2020 alustavien tilinpäätösarvioiden mukaan noin 1,7 mrd. euroa jäaden kuitenkin noin 500 milj. euroa negatiiviseksi. Kuntatalouden lainakanta kasvoi kuitenkin jopa 1,5 mrd. eurolla 23,5 mrd. euroon.

Kuntatalouden 2021 toimintamenojen kasvun arvioidaan kiihtyvän noin 4,7 prosenttiin kuluvana vuonna. Menoja kasvattavat väestön ikääntymisestä johtuva sosiaali- ja terveydenhuoltomenojen kasvu, hallitusohjelman mukaiset kuntien tehtäviä laajentavat menolisäykset sekä koronapandemiasta johtuvat lisäkustannukset. Etenkin hybridistrategian edellyttämä testaus ja suojaus lisäivät kuntatalouden menoja, mutta hallitus on sitoutunut kompensoimaan koronavirukseen välittömästi liittyvät kustannukset kunnille täysimääräisesti. Koronaepidemian pitkittyminen ja uudelleen käynnistetyt rajoitustoimenpiteet hidastavat kuntatalouden toimintatulojen kasvua vielä kuluvana vuonna.

Kuntatalouden toimintamenojen kasvun arvioidaan hidastuvan 2,4 prosenttiin vuonna 2022, kun koronapandemian hoitoon vaadittavat lisäpanostukset poistuvat suurimmaksi osaksi. On kuitenkin todennäköistä, että kuluvalta vuodelta siirtyy ensi vuodelle hoito- ja palveluvelkaa, jonka suuruutta ei pystytä vielä täysin arvioimaan. Valtion kehitysarvioon on sisällytetty EU:n elpymis- ja palautumisvälineestä alustavasti suunniteltu rahoitus hoito-, kuntoutus- ja palveluvelan purkamiseksi ja vastaavansuuruiset kustannukset, noin 30 milj. eurolle 2021 ja 100 milj. euroa vuodelle 2022. Vaikka investointien nopeimman kasvuvaiheen arvioidaan olevan jo takanapäin, oletetaan investointien pysyvän korkealla tasolla koko kehyskauden ajan. Kuntatalouden investointipaineet pysyvät mittavina muun muassa rakennuskannan iän ja väestön muuttoliikkeen vuoksi.

Koronapandemian vaikutukset osuvat rankasti pääkaupunkiseudulle, erityisesti Vantaalle. Huhtikuussa 2020 työttömyys kääntyi koronakriisin seurauksena jyrkkään nousuun. Vantaan työttömyysaste oli maaliskuussa 2021 15 prosenttia ollen korkeampi kuin muissa suurissa kaupungeissa. Työttömänä oli maaliskuun 2021 lopussa runsaat 18 800 henkeä, joista lomautettuja oli 26 prosenttia (lähes 4 900 henkeä). Koronasta kärsineiden palvelualojen lisäksi Vantaalla näkyy hyvin voimakkaasti lentoliikenteen ja siihen liittyvien toimintojen dramaattinen väheneminen. Tämä kehitys ajoi osan lentoliikenneklusterin yrityksistä erittäin haastavaan tilanteeseen. Kansainvälisten arvioiden mukaan lentoliikenteen palautuminen pandemiaa edeltävälle tasolle saattaa kestää useita vuosia.

1.4 Taloussuunnitelman laadintaa ohjaavia periaatteita

1.4.1 Taloussuunnitelman laadinnan lähtökohdat

Taloussuunnitelman 2022–2025 keskeisenä lähtökohtana on 8.2.2021 kaupunginhallituksessa esitelty Vantaan tuottavuus- ja kasvuohjelma 2021–2025. Tuottavuus- ja kasvutoimikunnan ehdotus antaa raamit kehysten 2022 valmistelulle. Kaupungin valtuustokauden strategia 2022–2025 valmistellaan vuoden 2021 aikana. Tuottavuus- ja kasvuohjelmassa ehdotetaan, että käyttötalous saadaan tasapainoon vuonna 2023. Talouden tasapainoa mitataan ohjelmassa vuosikatteen kautta, koska muuttuvassa Korona-taloussympäristössä menojen ja tulokehityksen ennakointi on hankalaa kovin kauan ennen talousarvion hyväksymistä. Ohjelmassa vuoden 2022 vuosikatteen on ehdotettu 94 milj. euroa ja vuoden 2023 vuosikatteen 112 milj. euroa. Valtuustokauden investointien enimmäismääräksi on ehdotettu 600 miljoonaa euroa, eli taloussuunnitelma olisi elvyttävä. Investointitasoa voi kasvattaa mahdollinen ratikap päätös.

Taloussuunnitelman laadinnan kehysvaihetta joudutaan edelleen valmistelemaan koronavirusepidemian aiheuttaman epävarmuuden keskellä. Koronakriisin vaikutukset ovat moninaiset. Vuonna 2020 valtio kompensoi voimakkaasti kuntien tilannetta ja otti näin koronakriisin suurimman negatiivisen vaikutuksen kantaakseen. Vielä vuodelle 2021 valtio on lupautunut korvaamaan kunnille aiheutuvia koronasta johtuvia kustannuksia esimerkiksi koronatestauksiin tai -rokotuksiin liittyen. Vuodelle 2022 vastaavia valtionavustuksia ei ole luvattu.

Koronakriisin aiheuttamat negatiiviset talousvaikutukset heijastuvat voimakkaasti kaupungin talouteen tulevina vuosina mm. kunnille syntyneen hoito- ja palveluvelan kautta, jota puretaan vielä usean vuoden ajan. Vaikka talouden uskotaan lähtevän nopeaan kasvuun kriisin väistyessä, niin esimerkiksi Vantaan heikko työllisyystilanne ja kasvava syrjäytyneisyys aiheuttaa haasteita tulevina vuosina. Verotulokehitys ei palaudu aiemmalle uralleen vaan lähtee kasvuun alemmalta uralta. Tulevat vuodet edellyttävät siis edelleen Vantaan omia rajoittamistoinenpiteitä ja tiukkaa talouskuria.

Taloussuunnitelma laaditaan luvussa 1.2 esitetyn organisaation mukaisille toimialoille, palvelualueille, ja yhteisille palveluille kuitenkin niin, että Kaupunkiympäristön 1.8.2021 voimaan astuva organisaatiomuutos huomioidaan. Kaupunginhallitus päättää 24.5.2021 kokouksessaan vuoden 2022 talousarvion käyttötalouden ja investointien laadintakehyksen. Kehyspäätös tehdään toimialoille käyttötalouden osalta toimintatuottojen ja -menojen sekä investointien osalta. Toimialojen tulee laatia taloussuunnitelmansa tämän kehyspäätöksen linjausten mukaisesti.

1.4.2 Talousarvion ja -suunnitelman laadintaa sekä seuranta koskeva lainsäädäntö

Kuntalain (410/2015) mukaan kunnan on laadittava kuntastrategia, jossa päätetään kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista ja joka ohjaa taloussuunnitelman ja talousarvion laatimista. Talousarvion ja taloussuunnitelman tulee siten kytkeytyä kuntastrategiaan. Kuntalaissa painotetaan yleisesti kuntakonsernin kokonaisuutta. Uudistetun kuntalain tavoitteena on ollut luoda kokonaisvaltainen näkökulma kunnan toimintaan, jolloin taloudellisen tilanteen arvioimisessa tulisi näkyä peruskunnan talouden lisäksi selkeästi myös kunnan toiminta ja vastuut kuntakonsernina ja kuntayhtymissä.

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla mahdollinen alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot ja siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan huomioida brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudessa on noudatettava talousarviota. Toimielin ei saa ylittää talousarviossa sille asetettua määrärahaa. Muutoksista talousarvion sitoviin eriin päättää valtuusto, muutokset on esitettävä valtuustolle talousarviovuoden aikana.

Talousarviossa esitettyjen tavoitteiden, määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumista seurataan vuosikolmanneksittain kaupunginhallitukselle ja -valtuustolle laadittavissa osavuosikatsauk-

sisä. Lisäksi taloussuunnittelu kokoaa kuukausittain talousraportin kaupungin johdolle ja kaupunginhallitukselle (sis. kaupunki- ja toimialatasot). Kuukausiraportoinnin aikatauluista ja erityisistä raportoinnissa huomioitavista asioista tiedotetaan taloussuunnittelun Intrasivustolla.

Kuntalain 113 § mukaan kunnanhallituksen on laadittava tilikaudelta tilinpäätös. Tilinpäätökseen kuuluvat tase, tuloslaskelma, rahoituslaskelma ja niiden liitteenä olevat tiedot sekä talousarvion toteutumisvertailu ja toimintakertomus. Talousarvion toteutumisvertailu antaa tietoja kunnan varainkäytöstä kunnan päättäjille, asukkaille ja sidosryhmille. Toteutumisvertailu toteutetaan sillä tarkkuustasolla, jolla valtuusto on määrärahat ja tulosarviot eri toiminnoille hyväksynyt. Kunnan tilinpäätöksestä säädetään kuntalain lisäksi kirjanpitolaisissa. Kirjanpitolaissa säännösten soveltamisesta antaa ohjeet kirjanpitolautakunnan kuntajaosto.

1.4.3 Toimintaa kuvaavien tietojen avaaminen julkisiksi

Toimialojen toiminnan lähtökohtana ovat avoimuuden ja läpinäkyvyyden periaate ja avoimien rajapintojen käyttö. Toimintaa kuvaavat tiedot avataan julkisiksi siltä osin kuin tietosuoja- ym. lait sen sallivat. HRI (Helsinki Region Infoshare) -palvelussa on avattu kaupungin ostolaskut vuodesta 2012 alkaen sekä tilinpäätökset, talousarviot ja investointisuunnitelmat vuodesta 2011 alkaen. Toimialat edistävät omalta osaltaan palveluja koskevien tietojen avaamista HRI-palvelussa.

1.4.4 Toiminnallisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kehittäminen

Toiminnallisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kehittäminen Vantaan kaupungin päätöksenteossa ja palveluissa

Toiminnallinen tasa-arvotyö tarkoittaa sitä, että päätöksenteossa ja palveluissa kiinnitetään huomiota sukupuolten (nainen, mies, muu) tasa-arvon toteutumiseen tasa-arvolain (609/1986) mukaisesti. Toiminnallinen yhdenvertaisuustyö tarkoittaa syrjimättömyyden varmistamista iän, alkuperän, kielen, vakaumuksen, perhesuhteiden, terveydentilan jne. suhteen yhdenvertaisuuslain (1325/2014) vaatimalla tavalla. Omassa toiminnassa ei saa olla välitöntä tai välillistä syrjintää ja lisäksi viranomaisten tulee edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti kaikessa toiminnassaan. Vantaan kaupunki on sitoutunut tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen strategiassaan.

Tämänhetkessä talousarviotyössä on huomioitava erityisesti kaksi asiaa:

1. Uusi tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön suunnitelma 2022–2025

Vantaan kaupunkitasoinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön suunnitelma 2022–2025 valmistuu loppuvuodesta 2021 ja se käsitellään kaupunginhallituksessa viimeistään alkuvuodesta 2022. Siihen saakka on voimassa suunnitelmakokonaisuus 2017–2020. Se ja muita tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä tukevia materiaaleja löytyy osoitteesta https://www.vantaa.fi/hallinto_ ja_talous/talous_ ja_strategia/strategia/tasa-arvo_ ja_yhdenvertaisuus.

2. Sukupuolittietoisien budjetoinnin toimintatavan kehittäminen

Sukupuolittietoinen budjetointi tarkoittaa palvelujen sisältöjen, tosiasiallisen käytön ja resursoinnin arviointia osana talousarviotyötä sen selvittämiseksi, toteutetaanko palveluja kaikkia sukupuolia syrjimättömällä tavalla (välillinen syrjintä). Julkiset palvelut tulee resursoida oikeudenmukaisesti. Joissakin palveluissa voi olla tarvetta sukupuolittietoiselle muutokselle tai jonkin sukupuolen positiiviselle erityiskohtelulle. Tällainen tasa-arvotyö

integroidaan talousarviotyön sopiviin vaiheisiin ja siitä kerrotaan talousarviovalmistelun esityksissä ja asiakirjoissa. Mukaan tarkasteluun voidaan ottaa samanaikaisesti sukupuoleen liitettyä muitakin perusteita, esimerkiksi ikä tai alkuperä (ks. yhdenvertaisuuslain 8 §).

Kaupunginkirjaston sukupuolitietoisien budjetoinnin pilotissa 2018 tuotettiin raportti Tilauksessa tasa-arvo. Se sisältää kevyen mallin, jota soveltamalla kaikki palvelut voivat aloittaa sukupuolitietoisien budjetoinnin kehittämisen (raportin luku 6.4):

https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/143083_Tilauksessa_tasa-arvo_21012019.pdf

Kaupungin johtoryhmä 1.2.2021 päätti, että sukupuolitietoisien budjetoinnin toimintatapaa edistetään yhä kattavammasi seuraavin askelin:

- Ihmisiä koskevat tilastot tuotetaan siten, että niitä voidaan tarkastella sukupuolittain.
- Toimialat valmistelevat toimintaympäristöanalyysiin 2022 oman osuuden sukupuoli- ja tasa-arvonäkökulmille sekä tasa-arvotyölle.
- Jokainen toimiala valitsee keväällä 2021 oman kohteensa, jossa se alkaa toteuttaa sukupuolitietoisien budjetoinnin toimintatapaa strategiakaudella 2022–2025. Kohteet esitellään suuntaa antavasti kehysneuvotteluissa huhtikuussa 2021. Toimialojen valitsemat kohteet ovat oppimisen ja opiskelun tuki/kasvun ja kehityksen tuki (kasvatus ja oppiminen), harrastaminen (kaupunkikulttuuri), palvelujen käyttö (sosiaali- ja terveystoimi) ja turvallisuuden ehkäiseminen (kaupunkiympäristö).
- Toimialat nostavat vuonna 2021 yhden sukupuolitietoisien turvallisuustyön kohteen kaupungin yhteiseen turvallisuustyöhön. Esimerkiksi kasvatuksen ja oppimisen toimialan nosto on häirintä- ja väkivaltatilanteet. Kuntademokratian kaupunkiturvallisuuden tiimi kokoaa kohteet ja kehittää niiden parissa tehtävää työtä yhdessä kunkin toimialan kanssa sukupuolitietoisien budjetoinnin toimintatavan mukaisesti. Tästä työstä kerrotaan talousarviokirjassa 2023.

Lyhyt kuvaus toimialan sukupuolitietoisien budjetoinnin kohteesta valmistellaan taloussuunnitelman käyttötalousosan Toimiala yhteensä -kohtaan.

Lisätietoja kuntademokratian palvelualueelta

- toiminnallisesta tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöstä hallintoasiantuntija Meija Tuominen
- kaupunkiturvallisuustyöstä turvallisuuspäällikkö Markus Hammarström.

1.5 Riskienhallinta

Vantaan kaupungissa riskien arvioinnin tavoitteena on tunnistaa ja arvioida tilanteet, tapahtumat tai tapahtumaketjut, jotka voivat estää saavuttamasta asetettuja tavoitteita, uhata toiminnan jatkuvuutta, aiheuttaa henkilövahinkoja tai omaisuuteen kohdistuvia menetyksiä tai vaikuttaa negatiivisesti organisaation julkisuuskuvaan sekä maineeseen. Merkittävimmiksi tunnistetuille tai muutoin toiminnan kannalta keskeisille riskeille määritetään hallintatoimenpiteet ja toimenpiteiden toteutukselle vastuutahot sekä aikataulut. Toimenpiteiden toteutusta tulee seurata ja arvioida onko niillä saavutettu haluttu vaikutus riskin merkittävyyteen.

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt ohjeen riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämisen periaatteista Vantaan kaupunkikonsernissa 2.3.2015. Ohjeessa kuvattuja periaatteita

noudatetaan Vantaan kaupungin riskienhallinnassa. Tavoitteena on varmistaa, että riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan toimintamalleja sovelletaan yhtenäisin perustein koko organisaatiossa.

Vantaan kaupungissa riskit jaetaan strategisiin, operatiivisiin, taloudellisiin ja vahinkoriskeihin. Riskien tunnistamisessa ja arvioinnissa on huomioitava, että osa riskeistä on kaupunkikonsernin ulkopuolelta tulevia (esimerkiksi toimintaympäristöstä johtuvia), mutta edellä mainittujen lisäksi on tärkeää tunnistaa myös organisaation sisäiset riskit.

Riskienhallintasuunnitelman laatiminen tulee toteuttaa vähintään palvelualueetasolla. Toimialan riskienhallintasuunnitelma pohjautuu sen palvelualueiden laatimiin riskien arviointeihin, joista tunnistetaan koko organisaation toiminnan ja tavoitteiden kannalta olennaisimmat ja merkittävimmät riskit.

Riskienhallintasuunnitelman ajantasaisuus tarkastetaan kaksi kertaa vuodessa alempana olevan aikataulun mukaisesti. Aiemmin tunnistetut riskit arvioidaan tässä yhteydessä uudelleen ja erityisesti pyritään arvioimaan, onko jo toteutetuilla riskienhallintatoimenpiteillä saavutettu haluttu vaikutus riskin merkittävyyteen. Mikäli uudelleen arvioinnissa riski osoittautuu edelleen merkittäväksi, tulee pohtia, ovatko määritetyt riskienhallintatoimenpiteet riittäviä ja tarkoituksenmukaisia.

Sekä kaupungin palvelualueet, liikelaitokset että kaupunkikonserniin kuuluvat yhteisöt raportoivat tunnistamistaan ja arvioimistaan riskeistä organisaationsa johdolle käyttäen tähän laatimaansa riskienhallintasuunnitelmaa. Toimialan ja liikelaitoksen johto käsittelee, arvioi sekä laatii näiden tietojen perusteella arvion organisaatioonsa kohdistuvista merkittävimmistä riskeistä.

Toimiala- ja liikelaitostasoinen riskienhallintasuunnitelma laaditaan TargetorPro-alustalle päivitysmerkinnän kera.

26.5.2021 mennessä toimitetaan kevätkaudella päivitetty toimiala- ja liikelaitostasoinen riskienhallintasuunnitelma

- Riskien tunnistaminen, arviointi ja hallintatoimenpiteiden kirjaus
- Riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan selonteko osa 1 / kevätkausi = ajankohtaisiin riskikysymyksiin vastaaminen.

5.12.2021 mennessä toimitetaan syyskaudella päivitetty toimiala- ja liikelaitostasoinen riskienhallintasuunnitelma sekä arvio riskienhallinnassa onnistumisesta. selonteko organisaation sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestelyistä.

- Keväällä tunnistettujen riskien uudelleen arviointi + mahdollisten uusien riskien tunnistaminen
- Riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan selonteko osa 2 / loppuvuosi = arvio riskienhallinnassa onnistumisesta vuoden 2021 aikana.

Yllä mainitut raportit käsitellään kaupungin riskienhallinnan ohjausryhmässä ja näiden tietojen perusteella laaditaan vuosittain arvio kaupunkiin ja sen toimintaan kohdistuvista merkittävimmistä riskeistä. Riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan keskeisimmät johtopäätökset esitetään vuosittain myös tilinpäätöksessä.

2 Valtuustokauden strategian 2022–2025 valmistelu ja toteuttaminen

2.1 Strategiatyön malli ja valmisteluprosessi

Valtuustokauden strategia 2022–2025 valmistellaan vuoden 2021 aikana ja valtuusto hyväksyy sen 31.1.2022.

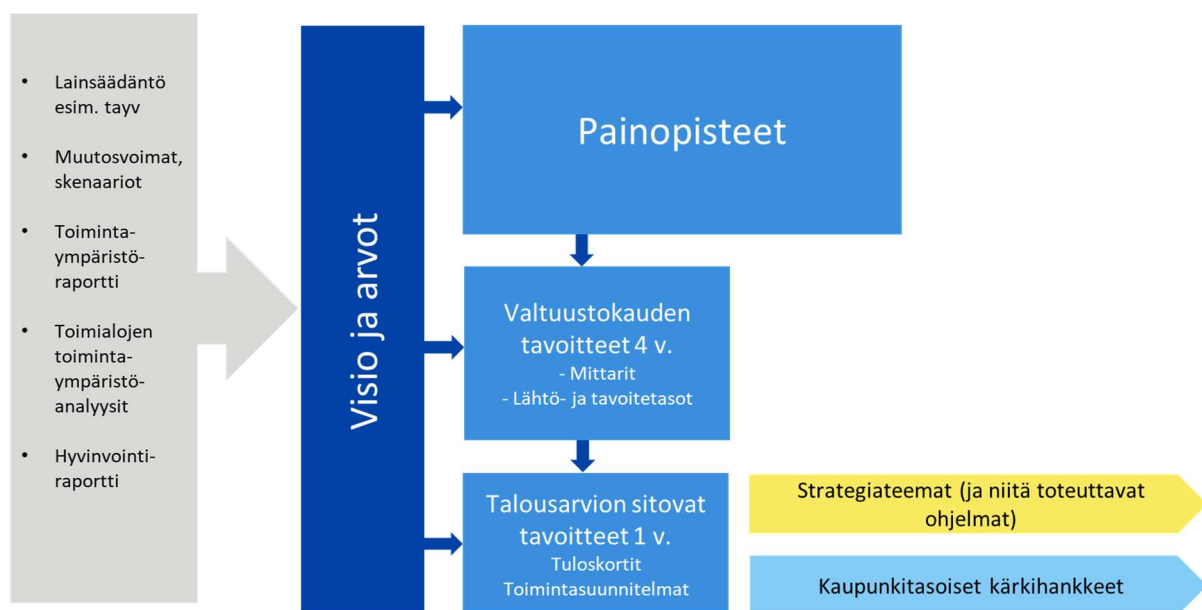
Valtuustokauden strategia sisältää kaupungin arvot, vision, painopisteet ja ne strategiset tavoitteet, joita toteutetaan valtuustokauden aikana. Strategiassa kunnan toiminnalle asetetut pitkän aikavälin tavoitteet ovat kunnan talouden suunnittelun lähtökohtana. Joka vuosi talousarvion yhteydessä kaupunginvaltuusto hyväksyy myös sitovat tavoitteet, jotka ovat askelia valtuustokauden tavoitteiden toteuttamiseksi.

Valtuustokauden strategian 2022–2025 laadintaan osallistuvat luottamushenkilöt sekä kaupungin johtoryhmän ja toimialojen laajennettujen johtoryhmien lisäksi myös henkilöstö, kuntalaiset, yritykset ja sidosryhmät.

Toimialojen ja tulosalueiden tuloskortit laaditaan kevään 2021 strategiavalmistelun pohjalta. Valtuustokauden strategiavalmistelun työpajat järjestetään toimialoilla talvella ja keväällä 2021. Työpajoissa analysoidaan toimintaympäristöä ja valmistellaan visiota, strategian painopisteitä, tavoitteita ja strategiateemoja. Syntyvä aineisto pohjustaa syksyn strategiavalmistelua.

Valtuustokauden strategiaa toteutetaan kaupunkitason sitovien tavoitteiden lisäksi myös toimialojen ja palvelualueiden (ml. yhteiset palvelut) tavoitteiden sekä yksilötason tavoitekeskustelujen kautta. Nämä eri tasoiset, toisiinsa liittyvät tavoitteet muodostavat strategian tavoitehierarkian. Tavoitteille asetetaan mittarit, joiden avulla niiden toteutumista seurataan. Seuranta tapahtuu osavuositarkastusten ja tilinpäätöksen yhteydessä 3 kertaa vuodessa. Strategia on johtamisen tärkein työväline. Se ohjaa päätöksentekoa ja johtamista organisaation kaikilla tasoilla. Tuloskortit ovat osa kaupungin johtamisjärjestelmää.

Kuva 2: Strategiatyön malli valtuustokaudella 2021–2025

2.1.1 Raportointi ja seuranta

Kaupunginvaltuustolle ja -hallitukselle raportoidaan:

- valtuustokauden strategia 2 krt/valtuustokausi
- talousarvion yhteydessä päätettävät vuotuiset sitovat tavoitteet (KuntaL 110 §) 3 krt/vuosi

Lautakunnille raportoidaan:

- kaupunkitason sitovat tavoitteet ja toimialan tavoitteet 3 krt/vuosi

2.1.2 Strategiateemat

Strategiateemat linjataan valtuustokauden strategian valmistelun yhteydessä. Niiden tärkein tehtävä on varmistaa valtuustokauden strategian poikkihallinnollinen toteutuminen ja tehostaa strategian seuranta. Läpileikkaavat strategiateemat ovat ilmiöpohjaisia strategian toteuttamisen ja johtamisen välineitä, jotka voivat sisältää ohjelmia ja hankkeita.

Jokaiselle strategiateemalle nimetään vetäjä ja poikkihallinnollinen johtoryhmä. Strategiateemojen tavoitteiden toteutumisesta raportoidaan ohjausryhmälle ja kaupunginhallitukselle.

2.1.3 Strategiaa toteuttavat ohjelmat

Strategian lisäksi Vantaalla laaditaan ohjelmia, jotka tukevat valtuustokauden tavoitteiden toteutumista. Strategiaa toteuttavat ohjelmat on pyritty nimeämään valtuustokauden strategian laadinnan yhteydessä. Ohjelmat voidaan valmistella strategiateemojen yhteydessä.

Pääsääntöisesti ohjelmien sisältämien toimenpiteiden resursoinnista päätetään vuosittain talousarvion yhteydessä. Kuluvalle valtuustokaudella myönteisen erityiskohtelun toimenpideohjelman sekä Elinvoima- ja vetovoimaohjelman toteutusta varten on kaupungin budjetissa osoitettu erillinen määräraha. Suositus on, että ohjelmat raportoidaan kaksi kertaa valtuustokaudessa eli strategian väliarvioinnin ja loppuarvioinnin yhteydessä kaupunginhallitukselle tai -valtuustolle. Myös ohjelmia tarkentavat poikkihallinnolliset ja toimialatasoiset kehittämissuunnitelmat toteuttavat valtuustokauden strategiaa.

2.2 Sitovat tavoitteet

Sitovat tavoitteet (KuntaL 110 §) ovat vuosittain valtuustossa talousarviokäsittelyn yhteydessä hyväksyttäviä toiminnallisia ja taloudellisia tavoitteita, jotka edistävät valtuustokauden tavoitteiden toteutumista vuositason tasolla. Esitykset sitoviksi tavoitteiksi vuodelle 2022 valmistellaan keväällä 2021 strategiavalmistelun sekä siinä kertyneen aineiston pohjalta, uusien painopiste-luonnosten alle.

Sitovat tavoitteet valmistellaan yhteistyössä toimialojen kanssa. Tavoitteiden mittareille valmistellaan lähtötasot (vuosi 2020, viimeisin tieto) sekä tavoitetasot vuodelle 2022. Kaupunkitason sitovat tavoitteet sisällytetään toimialojen tuloskortteihin niiden vastuutuksen mukaan.

Esitykset kaupunkitason sitoviksi tavoitteiksi vuodelle 2022 valmistellaan toimialoilla. Ne valmistellaan 1.6. mennessä Targetor Pro -järjestelmään.

2.3 Toimialojen tavoitteet

Toimialojen ja palvelualueiden tuloskortit vuodelle 2022 valmistellaan kevään 2021 strategia- valmistelun sekä siinä kertyneen aineiston pohjalta, uusien painopisteluonnosten alle.

Tuloskorttien laadinnassa huomioidaan myös toimialojen toimintaympäristöanalyysien tulokset, kehys, sitovat tavoitteet, muut keskeiset tavoitteet sekä Hyvinvointikertomus 2020.

Tuloskorttien tavoitteet mittaroidaan ja niille määritellään lähtötasot (vuosi 2020, viimeisin tieto) sekä tavoitetasot vuodelle 2022. Kaupunkitason sitovat tavoitteet sisällytetään toimialojen tuloskortteihin niiden vastuutuksen mukaan. Talousarvion käyttötalousosan tekstissä esitetään toimialoittain ja palvelualueittain vuoden 2022 keskeiset tavoitteet.

Toimialojen ja palvelualueiden tuloskortit (ml. yhteiset palvelut) valmistellaan Targetor Pro -järjestelmään. Tuloskorttipohjaa voi myös täydentää toimialan/palvelualueen tarpeiden mukaan, esim. lisäämällä toimialan tuloskortille toimenpide -sarake. Toimialan tuloskortti liitetään toimialan taloussuunnitelmaan (käsitteily lautakunnassa, mutta ei sisällytetä sellaisenaan TA-kirjaan).

Toimialan keskeisistä tavoitteista valmistellaan tiivis teksti taloussuunnitelman käyttötalousosan Toimiala yhteensä -kohtaan. Käyttötalousosassa esitetään myös tekstinä palvelualueiden (ml. yhteiset palvelut) keskeiset tavoitteet.

Käyttösuunnitelmaan liitetään toimialan tuloskortti ja palvelualueiden (ml. yhteiset palvelut) tuloskorttien tiivistelmät. Tavoitteet ja toimenpiteet on kytkettävä määrärahoihin siten, että viimeistään käyttösuunnitelmassa sitovien tavoitteiden resurssit ovat määritelyinä.

2.4 Toiminnan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset

Talousarvion käyttötalousosan Toiminnan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset -kohdassa esitellään tiiviisti toimialan keskeiset tehtävät, organisaatio sekä toiminnassa tapahtuvat muutokset.

Valtuustokauden strategiavalmistelun toimialakohtaisissa työpajoissa helmi-maaliskuussa koostettiin toimintaympäristön tilannekuvaa valtuustokauden strategian valmistelua varten. Toimintaympäristöanalyysin lisäksi toimialat tarvittaessa täydentävät aineistoa taloussuunnitelman 2022–2025 valmistelun näkökulmasta sekä toimialan tuloskorttityön pohjaksi (väestö, lainsäädäntö jne.). Toimialojen keskeiset toimintaympäristön muutokset esiteltiin kaupunginvaltuuston iltakoulussa 18.3.2021 sekä kevään kaupunginjohtajan kehysneuvotteluissa.

Toimintaympäristöanalyysissä tarkastellaan erityisesti ulkoista toimintaympäristöä: mahdollisuudet, uhat ja riskit. Aikajana on taloussuunnitelmakausi.

Taustamateriaalina mm.

- Hyvinvointikertomus 2020
- Tietopalveluyksikkö päivitti keskeiset taustatiedot (väestö, työttömyys, asuminen jne.) helmikuussa 2021.
- Tietopalvelun toimintaympäristöä kuvaavat tulossa olevat tutkimukset ja katsaukset (ks. Tietopalvelun uutiskirjeet ja http://www.vantaa.fi/hallinto_ja_talous/tietoa_vantaasta/tilastot_ja_tutkimukset)

Lyhyt kuvaus toimialan toiminnasta laaditaan taloussuunnitelman käyttötalousosan Toimiala yhteensä -kohtaan.

Kuvaus toimialan toimintaympäristön muutoksista valmistellaan kaupunginvaltuuston iltakouluun 18.3.2021.

Lyhyt yhteenveto toimialan toimintaympäristöanalyysin keskeisistä tuloksista kirjataan taloussuunnitelman käyttötalousosan Toimiala yhteensä -kohtaan.

2.5 Laadunarviointi ja kehittäminen

Laadunarviointi (LAAVA) toteutetaan keväällä 2021 eli toimialat ja palvelualueet arvioivat toimintaansa ja tuloksiaan, muodostavat arvioinnin tulosten perusteella priorisoidut kehittämisskohteet ja tekevät kehittämissuunnitelmat, jotka sidotaan tuloskortin valmisteluun. Arviointi perustuu CAF-arviointimalliin ja johtamisjärjestelmäajatteluun. Kunta10 sekä lakisääteinen Työolojen haittojen ja vaarojen arvioinnit sidotaan samaan arviointiprosessiin.

Arviointipajat (nimeltään LAAVA-pajat, LAAVA: Laatu ja arviointi Vantaalla) järjestetään 2021 keväällä, vuonna 2019 arvioinnin toteuttaminen oli vapaaehtoista. Arvioinnin aikataulusta ja toteuttamisesta on viestitty erikseen.

Arviointien tuloksia voi hyödyntää myös toimintaympäristön kuvauksen laadinnassa ja tehdyt kehittämissuunnitelmat sidotaan oman toimialan ja palvelualueen tuloskortin laadintaan. Toimialat esittävät myös taloussuunnitelman käyttötalousosan Toimiala yhteensä -kohdassa mitkä ovat vuoden 2021 arvioinneissa nousseet priorisoidut kehittämisskohteet. Arviointi ja kehittäminen koskettaa koko kaupunkia ja se tukee kaupungin strategian toteuttamista.

Toimialat esittävät taloussuunnitelman käyttötalousosan Toimiala yhteensä -kohdan Toimialan keskeiset tavoitteet -kappaleessa mitkä ovat vuoden 2021 arvioinneissa nousseet priorisoidut kehittämisskohteet.

2.6 Yhteenveto toimialojen käyttötalousosan sisällöstä

Käyttötalousosan teksteissä kuvataan toimialan, palvelualueen, nettoyksiköiden ja muiden tehtävien perustelut sekä esitetään niiden määrärahat ja tuloarviot. Lisäksi kuvataan lautakuntien hyväksymät keskeiset tavoitteet, jotka eivät ole valtuustoon nähden sitovia. Malliteksti-pohja liite 4 noudattaa alla olevaa otsikointia.

Toimiala yhteensä:

1. Toiminnan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset
2. Toimialan keskeiset tavoitteet tekstinä

Palvelualue:

1. Toiminnan kuvaus
2. Palvelualueen keskeiset tavoitteet tekstinä
3. Toiminnan keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen
4. Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut (luku 4.2.1)

3 Henkilöstö- ja koulutussuunnitelman laadintaohje 2022–2025

3.1 Suunnitelman lähtökohdat ja tarkoitus

Henkilöstö- ja koulutussuunnitelman laatiminen perustuu lakiin työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnissa (449/2007). Laki määrittää kunnassa vuosittain laadittavan suunnitelman sisältöä. Vantaalla henkilöstö- ja koulutussuunnitelma muodostuu kahdesta osasta: henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnitelmasta sekä koulutussuunnitelmasta, jotka laaditaan yhtenä kokonaisuutena tämän ohjeistuksen ja aikataulun mukaisesti liitteenä oleviin PowerPoint-esityksiin ja Exceliin.

Koronavirusepidemian vuoksi määrätyt poikkeusolosuhteet vaikuttavat suuresti vuoden 2022 talousarvioon. Tämän vuoksi henkilöstö- ja koulutussuunnitelma on tehtävä poikkeuksellisen tiukoissa raameissa. **Uusia vakansseja ei lähtökohtaisesti suunnitella vuoden 2022 henkilöstösuunnitelmaan. Sen sijaan toimialojen ja palvelualueiden tulee priorisoida tarvittavat resurssit sisäisin vakanssisiirroin ja -muutoksin eli henkilöstömäärä ei voi kasvaa.** Henkilöstöä lisäävät ehdotukset on perusteltava erittäin hyvin.

Henkilöstö- ja koulutussuunnittelu on osa toiminnan ja talouden suunnittelua sekä johtamista. Suunnittelussa määritellään strategian ja toiminnan vaatiman henkilöstön määrällinen ja rakenteellinen kokonaistarve sekä osaamistarve suunnittelukautena. Henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnittelun tarkoituksena on tukea strategiasta johdettujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamista sekä ennakoida henkilöstökustannuksia. Lisäksi tavoitteena on ohjata organisaation toimintaa siten, että oikeat henkilöstöresurssit ovat oikeassa paikassa oikeaan aikaan. Koulutussuunnittelussa määritellään tarve- ja tavoitelähtöisesti keinot työntekijöiden ammatillisen osaamisen ylläpitämiseen ja edistämiseen.

Henkilöstö- ja koulutussuunnitelman 2022–2025 lähtökohtia ovat strategia ja sen talouslinjaukset sekä toimintaympäristömuutokset ja palvelutuotannon kannalta tärkeimmät osaamistarpeet lyhyellä ja pidemmällä aikavälillä. Henkilöstö- ja koulutussuunnittelu on kytketty osaksi taloussuunnitteluprosessia ja näin ollen laadittavan suunnitelman tulee olla realistinen ja budjettiraamin sisällä. **Henkilöstösuunnitelmassa ei vielä huomioida mahdollista hyvinvointialuemuutosta ennen kuin hyvinvointialueita koskeva lainsäädäntö on voimassa. Tästä henkilöstösuunnittelusta tullaan antamaan erilliset ohjeet.**

Henkilöstö- ja koulutussuunnittelun ydintä ovat henkilöstön määrän, rakenteen, osaamisen ja kohdentumisen määrittely seuraavien vuosien tarpeita varten. Henkilöstö- ja koulutussuunnittelu on ennen kaikkea toimenpiteiden suunnittelua ja varautumista toiminnan edellyttämiin henkilöstöä koskeviin muutoksiin.

3.2 Henkilöstö- ja koulutussuunnitelman laatiminen ja kokoaminen

Henkilöstö- ja koulutussuunnitelma laaditaan yhtenä kokonaisuutena. Suunnitelmaan kuuluu kaksi osaa, jotka ovat **henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnitelma** sekä **koulutussuunnitelma**. Molempiin osiin löytyy valmiit pohjat tämän ohjeen liitteistä.

Henkilöstö- ja koulutussuunnitelma laaditaan palvelualueitasoisesti vuosille 2022–2025, mutta kuitenkin niin, että henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnitelma osuudessa keskitytään vuoteen 2022. Kunkin toimialan yhteisistä palveluista laaditaan vastaavasti oma suunnitelma kuin palvelualueista. Koulutussuunnitelma tehdään vuodelle 2022, mutta se toimii pohjana tulevillekin vuosille.

Keskitetty HR kokoaa palvelualueiden suunnitelmista toimialatasoisen ja kaupunkitasoisen henkilöstö- ja koulutussuunnitelman. Näin ollen toimiala- ja kaupunkitaso suunnitelmat perustuvat palvelualueiden suunnitelmiin.

Kaupunkitasoiseen suunnitelmaan liitetään muun muassa periaatteet, joilla pyritään ylläpitämään työkyvyttömyysuhan alaisten ja ikääntyneiden työntekijöiden työkykyä sekä työttömyysuhan alaisten työntekijöiden mahdollisuuksia löytää uusi ura. Lisäksi suunnitelmaan liitetään kaupunkitasoiset tavoitteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kehittämiseksi.

3.2.1 Henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnitelman laatiminen

Nyt laadittavan henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnitelman pohjana on vuodelle 2021–2024 laadittu suunnitelma. Palvelualueet uudistavat suunnitelmansa siten, että vuosien 2022–2025 suunnitelman pohjana ovat toimialajohtajan antama talouskehitys ja sen mukaiset tuottavuusvaatteet.

Palvelualueen henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnitelman laadinnassa on keskeistä tunnistaa perustehtävään tarvittava osaaminen ja sen jälkeen tehdä johtopäätöksiä siitä, millainen on optimaalinen henkilöstörakenne. Suunnitelmaan dokumentoidaan, miten henkilöstörakenne on suunnittelukauden aikana muuttumassa, miten tavoiteltuun henkilöstörakenteseen voidaan päästä ja millaisella aikataululla muutos saadaan toteutettua.

Vakanssimuutossuunnittelun painopiste on vuodessa 2022. Suunnitelmaan kirjataan, mitkä vakanssit tullaan korvaamaan toisenlaisella tehtäväkuva- ja osaamisprofiililla, siirretäänkö vakanssit johonkin toiseen palveluüksikköön tai palvelualueelle tai mistä vakansseista luovutaan tehtävien uudelleen järjestelyiden vuoksi kokonaan.

Palvelualuejohtaja päättää, tehdäänkö palvelualueella vain palvelualueen henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnitelma vai tekevätkö kaikki tai osa palveluüksiköistä – esimerkiksi henkilöstömäärältään suuret tai muutosten edessä olevat palveluüksiköt - myös yksikkötason suunnitelman.

3.2.2 Koulutussuunnitelman laatiminen

Palvelualueen on laadittava koulutussuunnitelma kaikista palvelualueen henkilöstölle suunnatusta kehittämistoimista ja koulutuksista. Palvelualueen koulutussuunnitelman tulee pohjautua tavoitteisiin, tarpeisiin ja muutoksiin toimintaympäristössä, nykyisen henkilöstön osaamiseen ja suunniteltuihin kehittämistoimiin. Nykyinen osaaminen tulee selvittää tulos- ja kehityskeskusteluiden yhteydessä ja suurimmista tarpeista tulee koota tiedot linjajohdon kautta koulutussuunnitelman pohjaksi. Tarvittaessa palvelualueen koulutussuunnitelmaa voidaan tarkentaa myöhemmässä vaiheessa palvelualuejohtajan kanssa.

Suunnitelmassa arvioidaan **koko** henkilöstön ammatillista osaamista, mutta koulutusta ja kehittämistoimia voidaan kohdentaa tarpeen ja strategian mukaisesti talouskehityksen sisällä. Nyt laadittavaa koulutussuunnitelmaa ei tehdä henkilötasolla, mutta kaikki ammatti- tai henkilöstöryhmät tulee olla mainittuna, joko ammattiryhmittäin tai yksiköittäin.

Koulutussuunnitelmassa kuvataan, miten osaamistarpeet priorisoidaan, mitkä osa-alueet valitaan tärkeimmiksi osaamisiksi sekä millaisilla keinoilla puuttuva osaaminen hankitaan siihen varattujen määrärahojen puitteissa. Priorisointia voidaan tehdä myös järjestyksen avulla, tär-

kein ensimmäiseksi. Suunnitelman tehtävä on auttaa esimiehiä ja johtajia näkemään strategisesti olennaisen koulutuksen tarve. Koulutussuunnitelmassa määritellään, millaisia työkaluja ja keinoja valitaan, kun halutaan kehittää jo olemassa olevaa osaamista. Koulutussuunnitelmaan merkitään kehittämiskeinoja laajasti, ei vain koulutuksia. Tärkeää on myös pohtia osaamisen kehittymisen seuranta ja raportointi osana tiedolla johtamista. Palvelualueen koulutussuunnitelma koostuu kahdesta osasta: Excel-taulukosta sekä tiivistelmästä, joka laaditaan Power Point-diapohjaan. Koulutussuunnitelmapohja on samanlainen kuin edellinen, teema-alueineen. Palvelualueet voivat tarvittaessa konsultoida hr-palveluiden kehittämisspalveluiden osaamisen kehittämisen asiakkuusvastaavaa. Lisäksi toimialoittain kutsutaan koolle osaamisen kehittämisen työryhmät. Myös henkilöstökoulutusta järjestävä Metropolia Ammattikorkeakoulun asiantuntijat voivat konsultoida palvelualueita tarvittaessa.

Osa toimialoista/palvelukokonaisuuksista tuottaa kaupunkitasoista kaikille toimialoille suunnattua koulutusta ja kehittämistä. Tiedot tällaisesta koko kaupungille suunnatusta koulutuksesta ja kehittämisestä kerätään erikseen eikä niitä liitetä tässä vaiheessa palvelualueen koulutussuunnitelmaan. Henkilöstö ja konsernipalveluiden kehittämisspalvelut ohjeistaa tämän kaupunkitasoisen koulutussuunnitelman kokoamisen erikseen.

3.2.3 Suunnitelmien kokoaminen ja käsittely

Palvelualueitasoiset henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnitelmat lähetetään niiden valmistuttua keskitettyyn hr:ään [HR-palvelukanavan](#) kautta torstaihin 20.8.2021 mennessä ja palvelualueitasoiset koulutussuunnitelmat lähetetään keskitettyyn hr:ään [HR-palvelukanavan](#) kautta 31.8.2021 mennessä.

Henkilöstö- ja koulutussuunnitelman laadinnan yhteydessä keskitetyssä hr:ssä kootaan talousarviokirjaan tulevat toimiala- ja palvelualuekohtaiset henkilöstömäärät ja ne toimitetaan talousohjaukseen 17.9.2021 mennessä. Keskitettyyn hr:n tulee ilmoittaa myös mahdolliset henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnitelmiin tulleet muutokset käyttösuunnitelman hyväksymisen jälkeen, viimeistään 31.1.2022. Tietoja ilmoitetaan [HR-palvelukanavan](#) kautta.

Toimialan hr-palveluiden henkilöstökonsultit tukevat ja konsultoivat henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnitelman ja vastaavasti osaamisen kehittämisen asiakkuusvastaavat tukevat ja konsultoivat koulutussuunnitelman laadintaa tarvittaessa. Tarvittaessa konsultointipyynnön voi lähettää [HR-palvelukanavan](#) kautta.

Kaupunkitasoinen henkilöstö- ja koulutussuunnitelma käsitellään kaupungin yhteistoimintaryhmässä syksyllä 2021.

Intrassa on henkilöstö- ja koulutussuunnitelman laatimiseen liittyvää tietoa: [intra » Johtaminen » Strateginen johtaminen » Henkilöstö- ja koulutussuunnittelu](#)

3.2.4 Suunnitelmien seuranta sekä tehtäviin ja virkoihin liittyvät muutokset

Toimialalla sovitaan parhaiten johtamisjärjestelmään sopiva tapa seurata toimialan ja palvelualueiden henkilöstö- ja koulutussuunnitelman toteutumista (määrällistä ja laadullista). Työnantajalla on mahdollisuus saada verovähennys osaamisen kehittämisestä, joka perustuu koulutussuunnitelmaan. Osaamisen kehittymistä ja suunnitelman toteutumista tulee seurata työntekijäkohtaisesti ja koulutukseen käytetty aika tulee todentaa. Vantaalla kaikki osaamisen kehittämisen tiedot kootaan ja raportoidaan Osuma koulutustenhallintajärjestelmässä.

Vahvistettu henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnitelma toimii yhtenä perusteena täyttölupaa haettaessa ja vakansseihin liittyvissä muutoksissa, joissa on oma valmistelu- ja päätöksentekoprosessinsa.

3.3 Henkilöstö- ja koulutussuunnitelman tietopohja

Palvelualuejohtaja voi käyttää apuna suunnitelman laatimisessa päivittäisiä johtamisen välineitä (tulokortti, palvelustrategia, palvelualueen henkilöstö- ja koulutussuunnitelma 2021, käyttösuunnitelma SAP:sta jne.).

Keskitetty HR toimittaa suunnitelmiin tarvittavat taustaluvut:

- Vakituisten ja määräaikaisen henkilöstön määrän täydennettynä palvelualueen henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnitelman pohjaan
- Eläkepoistumaennusteen vuosille 2022–2023 täydennettynä palvelualueen henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnitelman pohjaan
- Erikseen pyydettyä: esim. koulutustaso, ikäjakauma, sukupuolijakauma, äidinkieli-jakauma

Tarvittaessa sovitaan erikseen muista toimitettavista tiedoista palvelualue-/palveluyksikkötasolla suunnittelun tueksi. Tietoja voi tarvittaessa pyytää HR-palvelukanavan kautta. Otsikoksi voi laittaa ”Henkilöstösuunnitelman taustamateriaalipyyntö”. Huom. hr ei toimita taustamateriaalia talouden tunnusluvuista. Ne tulee pyytää oman toimialan esikunnasta.

PALVELUALUEEN HENKILÖSTÖ- JA KOULUTUSSUUNNITELMA 2022–2025

Palvelualueen henkilöstö- ja koulutussuunnitelman kuuluvat seuraavat osa-alueet:

I HENKILÖSTÖ- JA HENKILÖSTÖMENOSUUNNITELMAOSIO

Henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnitelma tehdään Power Pointin-pohjaan (linkki alla). Diarja löytyy myös intran sivulta [intra » Johtaminen » Strateginen johtaminen » Henkilöstö- ja koulutussuunnittelu](#)

[TS LIITE 2 Henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnitelmapohja 2022](#)

II KOULUTUSSUUNNITELMAOSIO

Koulutussuunnitelmaan (liite 3a) merkitään kaikki palvelualueen henkilöstöä koskeva vuonna 2022 toteutettava osaamisen kehittäminen. Palvelualueiden koulutussuunnitelma koostuu

kahdesta osasta, Excel-taulukosta ja Power Point-diaatiivistelmästä, jotka palvelualueet valmistelevat. Excel-taulukko on jaettu teema-alueisiin, jotka toimivat otsikoina eritellyille osaamisille.

Teema-alueet ovat

- Yleisosaaminen ja työelämätaidot
- Strategisista tavoitteista ja muutoksista tulevat osaamiset
- Asiakastyö, palveluprosessit, ammatillinen ja ammattialaosaaminen
- Digitaidot
- Johtaminen ja esimiestyö

Sarakkeisiin kuvataan jokaisen kehitettävän osaamisen kohdalta seuraavat:

1. Muutos tai kehittämisen kohde tms., johon varaudutaan sekä siihen liittyvä vaadittava osaaminen ja/tai muutokset osaamisvaateissa. Tässä kohtaa tulee erityisesti tarkastella tulevaisuudessa tarvittavaa osaamista.
2. Arvio ammatillisen osaamisen kehittämistarpeesta: nykyisen henkilöstön osaaminen suhteessa osaamisvaateisiin.
3. Henkilöstö-/ammattiryhmät, joiden osaamisen kehittämisestä on kyse.
4. Osaamisen kehittämisen keinot, koulutukset ja muu toteutus.
5. Arviointimenettelyt osaamisen kehittymisestä sekä seurantamenettelyt, vuosi ja osavuosisraportointi.

Power Point-diasetti (LIITE 3b) toimii osaamisen kehittämisen taustoittajana, lisäksi setistä löytyy tiivistelmiä, jonka palvelualueet täyttävät omalta osaltaan ja lähettävät Excel-taulukon (LIITE3a) kanssa samaan aikaan. Diasarja ja koulutussuunnitelmapohja löytyvät myös intran sivulta: [intra » Johtaminen » Strateginen johtaminen » Henkilöstö- ja koulutussuunnittelu](#)

[TS LIITE 3a Koulutussuunnitelmapohja 2022](#)

[TS LIITE 3b Koulutussuunnitelmadiasetti 2022](#)

4 Taloussuunnitelman ja talousarvion laadinta ja perustelut

4.1 Toiminta ja talous

Taloussuunnitelman laadinta etenee luvussa 2 esitetyn sekä laadintaohjeen lopussa liitteenä 1 olevan tarkemman aikataulun mukaisesti. Taloussuunnitelman laadintaa ohjaa kaupunginjohtajan kehys- ja talousarvioneuvottelut. Investointiohjelman laadintaa ohjaa myös palveluverkkosuunnittelun toimintamalli.

Strategisella suunnittelulla, toimintaympäristön muutosten tuntemuksella sekä palvelujen tuotantotapojen ja nykyisen toiminnan arvioinnilla hallitaan kaupungin käyttö- ja investointitalouden menokasvua ja turvataan kaupungin rahoituksellinen asema. Määrärahojen käyttö kohdennetaan palvelujen tuottamisen kannalta välttämättömiin, kuten sopimuksiin sidottuihin, lakien säätämiin sekä valtuuston päättämiin tehtäviin. Toimenpiteitä suunniteltaessa tulee etsiä keinoja, joilla on vaikutusta myös seuraavan suunnitelmakauden toimintamenoihin.

Maksut ja taksat tarkistetaan ja päätetään erikseen talousarvioprosessin yhteydessä tai uusien asiakasmaksuasetusten vahvistuessa. Maksuja ja taksoja korotetaan lähtökohtaisesti kustannusten nousua vastaavasti asiakasmaksuasetuksen rajoissa. Maksuja ja taksoja määriteltäessä huomioidaan kaupungin kokonaistaloudellinen etu ja kaupungin strategiassa määritellyt tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisen tavoitteet ja velvoitteet. Maksukorotuksien osalta on huomioitava voimassa olevan hallintosäännön määräykset maksujen ja korvausten vahvistamisesta. Toimintatuottojen budjetoinnissa on huomioitava maksujen ja taksojen korotukset, volyymin muutokset, aiempien vuosien toteuma sekä kaikki kertaluontoiset korvaukset ja myyntituotot.

Vuoden 2022 talousarvion ja suunnitelmakauden 2023–2025 valmistelu perustuu Vantaan tuottavuus- ja kasvuohjelman 2021–2025 taloustavoitteisiin, joissa keskeistä on talouden tasapainottamisen jatkaminen. Valtuustokauden 2022–2025 strategia valmistellaan vuoden 2021 aikana. Talousarvion laadintaprosessissa huomioidaan talousarvion 2020 toteutuminen sekä realistinen vuoden 2021 käyttösuunnitelman toteumaennuste, päätetyt ja tiedossa olevat lainsäädännölliset, organisatoriset ja toiminnalliset muutokset sekä kaupunginhallituksen kehyspäätös 24.5.2021.

4.2 Käyttötalouden budjetointiperiaatteet ja sisältö

Toimialojen taloussuunnitelmaesityksen valmistelu noudattaa kaupunginhallituksen kehyspäätöstä. Taloussuunnitelma laaditaan vuosille 2022–2025, joista vuosi 2022 on sitova talousarviovuosi. Lauta- ja johtokuntiin menevien esitysten jälkeen kaupunginjohtajan esitys, kaupunginhallituksen esitys valtuustolle ja lopulta kaupunginvaltuuston päätös voivat muuttaa esityksiä, jotka toimialojen ja liikelaitosten on huomioitava vuoden 2022 käyttösuunnitelman ja investointien työohjelman 2022 laadinnassa.

Bruttoperiaatteella tarkoitetaan sitä, että tulot ja menot sisällytetään talousarvioon ja -suunnitelmaan bruttomääräisinä eli menoja ei vähennetä tuloista.

Nettoperiaate tarkoittaa, että talousarviossa sitovuus määritellään tulojen ja menojen erotuksena. Tämä on tarkoituksenmukaista tehtävissä, jotka rahoitetaan pääosin palvelujen myynti- ja maksutuloilla. Nettobudjetoidut tehtävät/yksiköt budjetoidaan aina omana talousarviokohtanaan käyttötalouden osaan. Talousarvion loppusummaan sisältyvät näiden yksiköiden bruttotulot ja -menot, vaikka valtuusto päättää sitovaksi määrärahaksi tai tuloarvioksi **toimintakatteen**.

Kaupunginvaltuuston päättämät tehtävät, sitovat tavoitteet ja niiden toteuttamiseen myönnettävät määrärahat ja tuloarviot ovat muutettavissa vain kaupunginvaltuuston päätöksellä. Nettobudjetoitujen tehtävien osalta valtuusto päättää toimintakatteen yksiköittäin ja liikelaitosten liikelijäämän tavoitteista liikelaitoksittain. Talousarvioesitykset tulee valmistella mahdollisimman tarkalla tasolla jo talousarviovaiheessa, jotta valmistelun aikana päätetyt muutokset voidaan kohdistaa tarkoituksenmukaisesti. Tarkka suunnittelu myös nopeuttaa käyttösuunnitelmien laatimista.

Käyttötalouden perustelut annetaan palvelualueittain/ tehtävittäin ja erikseen nettobudjetoiduista yksiköistä. Perusteluilla pyritään osoittamaan annettujen tavoitteiden, tehtävien ja määrärahan käyttötarkoituksen riippuvuussuhde. Perustelut muodostavat samalla vuosikolmanneksittain toteutuneesta toiminnasta annettavan raportoinnin perustan.

Perustelut sisältävät mm. toiminnan kuvauksen ja toimintaympäristön muutokset, toimialan keskeiset tavoitteet, toiminnan keskeisen muutokset ja palvelujen kehittämisen TS-kaudella sekä määrärahan käyttötarkoitusta kuvaavat ja täydentävät muut perustelut sekä tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut. Käyttötalousoosan tekstien sisältöä on kuvattu tarkemmin kohdissa 2.3–2.6 ja taloussuunnitelman laadintaohjeiden liitteenä olevissa mallipohjissa Toimiala ja palvelualue yhteensä (Liite 4).

Talousarviossa tuloslaskelma esitetään kaikkien suunnitelmavuosien osalta. Kaikkien toimialojen, liikelaitosten ja rahastojen talousarvio- ja taloussuunnitelmavuodet tulee suunnitella riittävällä tarkkuudella tiliryhmien (henkilöstömenot, asiakas- ja muiden palvelujen ostot, avustukset, aineet ja tarvikkeet sekä muut menot) suhteen, jotta tuloslaskelmasta muodostuu looginen esim. tilinpäätöstietoihin verrattuna.

Kaupunkitason talousarvion valmistelu- ja päätösversioissa käyttötalousoasa sisältää tuloslaskelman, jossa esitetään tiedot edellisestä tilinpäätöksestä, kuluvan vuoden talousarviosta, talousarvioesityksestä 2022 ja suunnitelmavuosista 2023–2025. Toimialan ja sen palvelualueiden ja nettobudjetoitujen tehtävien tuloslaskelmiin ei sisällytetä suunnitelmavuosia. Kunkin kohdan taloussuunnitelmaa koskevat luvut esitetään tulot, menot ja toimintakate muodossa.

4.2.1 Talousarvion tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut

Palvelualueen käyttötalousoosan perustelutekstien jälkeen esitetään sen tehtävien tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut. Talousarviokirjassa esitettävät tunnusluvut ovat kaupunginvaltuuston ja -hallituksen, lautakuntien ja toimialojen ylimmän johdon työkaluja. Lautakunnan talousarvioesitysmateriaaliin sekä käyttösuunnitelmiin voidaan sisällyttää myös muita esim. volyymia kuvaavia tunnuslukuja.

Talousarviokirjassa esitetään tunnusluvuista aikasarja, joka sisältää TP 2019, TP 2020, KS 2021 ja TA 2022. Taloussuunnitelmavuosille ei laadita tunnuslukuja. Tunnusluvut laaditaan vuoden 2021 talousarvion laadinnassa olleille pohjille ja ne tuotetaan toimialan budjettineuvotteluun mennessä.

Palvelualueen tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavien tunnuslukujen maksimimäärä on 10 kappaletta.

4.2.2 Käyttötalouden budjetointiohjeet

Taloussuunnitelman laadinnassa otetaan käyttöön uusi SAP suunnittelujärjestelmällä. Uuden järjestelmän myötä prosessia on tarkoituksenmukaista tehostaa ja käyttäjämääriä keskittää kaikilla toimialoilla.

Toimintatuottojen budjetoinnissa on huomioitava maksujen ja taksojen korotukset, toiminnan ja volyymin muutokset sekä suunnitteilla olevat kertaluontoiset myyntituotot.

Sisäisiä tuloja budjetoidessa on varmistettava, että sitä vastaava meno on budjetoitu ostavalla yksiköllä ja että se perustuu keskinäiseen sopimukseen. Sisäisten tulojen ja menojen on täsmättävä kaupungin tuloslaskelmassa. Toimintatuotot jaotellaan Myyntituotot, Maksutuotot, Tuet ja avustukset sekä Muut toimintatuotot tiliryhmiin.

Toimintamenot budjetoidaan seuraavasti:

- Henkilöstömenot
- Palvelujen ostot; erikseen asiakaspalveluostot ja muiden palvelujen ostot
- Aineet, tarvikkeet ja tavarat
- Tuet ja avustukset
- Muut toimintamenot ja muut vuokrat paitsi sisäiset vuokrat, joista tarkempi ohje kohdassa 4.2.3.

SAP taloussuunnittelujärjestelmään muiden kuin henkilöstömenojen budjetoinnista ohjeistetaan tarkemmin luvussa 7.

Sisäisiä menoja budjetoidessa on varmistettava, että sitä vastaava tulo on budjetoitu myyvällä yksiköllä ja että se perustuu keskinäiseen sopimukseen. Sisäisten tulojen ja menojen on täsmättävä kaupungin tuloslaskelmassa.

Henkilöstömenot budjetoidaan pääosin budjetoitujen toimien kautta. Toimialat tarkistavat budjetoidut toimet seuraavaa prosessia noudattaen:

Vuoden 2022 talousarviota varten ladataan toukokuussa huhtikuun 2021 palkanmaksun mukaiset budjetoidut toimet kaikille toimialoille. Ennen latausta tehdään eHijat – SAP HR erillisajo, joka päivittää kustannustenjakotiedot niistä budjetoituista toimista, jotka kohdentuvat usealle yksikölle.

→ **Suunnittelun lähtökohtana ovat vuoden 2021 käyttösuunnitelmaan sisältyvät huhtikuun mukaiset palkat. Prosessin sujuvoittamiseksi toimiala tekee tarvittavat muutokset euromääräisen syöttölomakkeen kautta. Muutoksina voidaan hyväksyä uudet vakanssit, joille on hyväksytty täyttölupa jo vuodelle 2021. Muut vakanssilisäykset hyväksytään lopullisesti kaupunginjohtajan toimialakohtaisissa budjettineuvotteluissa elokuussa 2021.**

Palkat ja palkkiot, joille ei ole budjetoitua toimea, budjetoidaan lukittujen tilien syöttölomakkeen kautta. Uusien vakanssien sekä kuluvalle vuodelle perustettujen vakanssien, jotka eivät ole henkilöstömenosuunnittelun listoissa, kustannukset budjetoidaan lukittujen tilien kautta. Jatkossa uusia vakansseja ei ladata Excel-latauksina uuteen järjestelmään, kuten vanhassa on tehty.

→ **Uudessa järjestelmässä syötetään bruttosumman, syöttölomake laskee summasta sivukulut automaattisesti.**

Talousohjauksesta ilmoitetaan toimialoille ajankohta, jolloin budjetoitujen toimien tiedot ovat tarkistettavissa.

→ **Tähän prosessiin tulee muutos, josta toimialojen talousasiantuntijoille järjestetään koulutus.**

Kunta-alan työ- ja virkaehtosopimuksen palkankorotukset

Kuntatyönantajat ja kunta-alan pääsopijajärjestöt hyväksyivät 28.5.2020 ratkaisun uusista virka- ja työehtosopimuksista. Ensimmäinen palkkoja koskeva yleiskorotus tehtiin 1.8.2020 ja toinen 1.4.2021. Nämä erät sisältyvät budjetoituihin toimiin, jotka ladataan toukokuussa 2021. Vuoden 2022 voimaan tulevan työehtosopimuksen vaikutuksista ei laadintaohjetta kirjoitettaessa ollut vielä tietoa.

Varhe-eläkemaksu on sisältynyt vuoden 2020 laadinnasta alkaen palkkaperusteiseen eläkemaksuprosenttiin. Siirtyneiden toimintojen (ISS, Vantti Oy ja HSY) eläkevastuut budjetoidaan edelleen euro määräisinä tilille 412008 Muut siirtyneet eläkevastuut ja HUS-eläkevastuut budjetoidaan tilille 412007 HUS-eläkkeet. Huomioitahan, että kunnan maksamat eläkkeet tiliä 412005 ei saa käyttää edellä olevien eläkemaksujen budjetointiin (henkilöstöpalvelujen ohje).

Vuoden 2022 eläke-, työttömyys- ja sairausvakuutusmaksut sekä lomarahen osuus

SAP suunnittelujärjestelmään tallennetaan vuodelle 2022 sivukuluprosentit sekä lomarahaprocentti, joka on 5,0 %. Järjestelmä huomioi eri palkkatileiltä maksettavat prosentit ml. palkkatilit, joissa kaupunki toimii sijaismaksajana.

→ Uudessa järjestelmässä sivukulut lasketetaan keskitetysti talousohjauksen toimesta kaikille toimialoille ja liikelaitoksille.

Henkilöstösivukulujen prosentit vuoden 2022 talousarvion laadinnassa:

- Palkka sekä eläkeperusteinen, kaupunki ja liikelaitokset (20,80 %)
- Muut henkilösivukulut: Kaupunki ja liikelaitokset pl. KuPela yhteensä 3,79 % ja KuPela 4,39 % muodostuvat seuraavista maksuista:
 - o Sairausvakuutusmaksu 1,42 %
 - o Muut sosiaalivakuutusmaksut 0,07 %
 - o Työttömyysvakuutusmaksu 1,9 %
 - o Tapaturmavakuutusmaksu kaupunki ja liikelaitokset pl. KuPela 0,40 % ja KuPela 1,0 %

Asiakaspalveluostot ovat kuntalaisille hankittuja palveluita, joita ostetaan kunnan ulkopuolisilta palvelun tuottajilta. Nämä perustuvat pääosin kunnan ja palvelutuottajan välisiin sopimuksiin. Budjetoinnissa on huomioitava ostettavien palveluiden hinnan ja volyymin muutokset. Vuoden 2021 alusta myös palvelun saajalle myönnetyt palvelusetelit, joilla korvataan palvelun tuottajan antaman palvelun kustannukset ennalta määritellyyn arvoon ovat asiakaspalvelujen ostoja.

→ Vantaan tilikarttaan tullaan tekemään muutoksia kirjanpidon toimesta kevään aikana. Päivitys nousee myös kuluvan vuoden raportointiin automaattisesti.

Muiden palvelujen ostoja ovat palvelutuotantoon liittyviä tuki- ja asiantuntijapalveluita sekä sopimusten mukaisia palvelukokonaisuuksia. Ateria- puhtaus- ja muiden käyttäjäpalveluiden budjetoinnissa noudatetaan alla olevaa ohjetta.

Ateria- puhtaus- ja muiden käyttäjäpalveluiden budjetointi

Henkilöstö- ja konsernipalvelut, Hankinnan ostotiimi vastaa Vantaan kaupungin ateria-, puhtaus-, aula- ja turvapalveluiden sekä posti- ja kuljetuspalveluiden keskitetystä tilaamisesta, laadunvalvonnasta sekä sopimuksen aikaisesta toiminnasta.

Ateriapalvelujen ostot palveluntuottajilta budjetoidaan tilille 441084 Ruokailupalvelut. Hankinnan ostotiimi huolehtii henkilöstöruokailun budjetoinnista.

Vuoden 2022 ateriapalveluiden budjetointiin vaikuttavat mm.:

- koulujen ja päiväkotien oppilas- ja lapsimäärien muutokset, uudet ja poistuvat kohteet, palveluntuottajan vaihtuminen
- Hankinnan ostotiimi ilmoittaa toimialoille huhtikuussa palveluntuottajien arvioidut hinnannuutokset vuodelle 2022
- talousarviossa 2022 tulee huomioida vuosien 2021 uusista ja poistuneista kohteista johdettu ateriämäärien muutos sekä ilmoitetut hinnannuutokset

Valvonta-ateriat budjetoidaan tilille 441084 arvonlisäverolliseen hintaan. Valvonta-aterioiden ostolaskujen tiliöinnissä arvonlisävero käsitellään vähennysrajoitteisena ostona (laskun alkukoodi 01).

Kokouslounaat budjetoidaan tilille 441084 toimialan omalle kustannuspaikalle.

Puhtaanapitoon sisältyvät siivouspalvelujen ostot palveluntuottajilta budjetoidaan tilille 447083 Siivouspalveluiden ostot:

- pohjalukuna käytetään vuoden 2020 toteutunutta laskutusta. Tätä toteutunutta summaa verrataan vuoden 2021 budjetoituun erään
- talousarvioon huomioidaan vuoden uusien ja poistuneiden tilojen vaikutukset
- olemassa olevien ja uusien tilojen siivottavat neliötiedot löytyvät uudesta kiinteistöhallintajärjestelmästä (KIHA)
- lisäksi tulee huomioida Hankinnan ostotiimin huhtikuussa ilmoittamat palveluntuottajien hinnannuutokset

Aulapalvelut budjetoidaan tilille 447085 Vahtimestari-palvelujen ostot. Se osa aulapalveluista, jossa toimialalla on omaa henkilöstöä, tulee budjetoida normaalisti henkilöstömenosuunnitelun kautta. Lisäksi säännöllisen aula-/ kouluisäntäpalvelun ylittävät palvelujen hankinnat on arvioitava erikseen talousarviota laadittaessa.

Turvapalvelut, kiinteän vartijan- ja kiertävän vartijan hankinnat, mobiilivartiointi sekä rahojen kuljetuspalvelut budjetoidaan tilille 447087 Turvapalveluiden ostot. Lisäksi säännöllisen vartiopalvelun ylittävät hankinnat on arvioitava erikseen talousarviota laadittaessa.

Mikäli toimialat tarvitsevat tilastotietoa palveluntuottajien laskutuksesta kohteittain/palveluittain, voimme pyytää niitä tarvittaessa palveluntuottajilta.

Lisätietoa käyttäjäpalveluista antaa Sirpa Viinikari-Kauria p. 043 8266495

Aineisiin, tarvikkeisiin ja tavaroihin budjetoidaan mm. toimisto- ja koulutarvikkeet, kirjallisuus, elintarvikkeet, vaatteisto, lääkkeet ja hoitotarvikkeet, puhdistusaineet ja -tarvikkeet, poltto- ja voiteluaineet sekä lämmön, veden ja sähkön hankintamenot. Kalustohankinnat, jotka alittavat pienhankintarajan (10 000 €) ja lisähankinnat ensikertaiseen kalustamiseen budjetoidaan tähän tiliryhmään kuuluville tileille.

Avustuksiin budjetoidaan kotitalouksille maksetut tuet ja avustukset. Avustukset yhteisöille sisältää myös työmarkkinatuen kuntaosuuden.

Ulkoiset vuokrat budjetoidaan rakennusten ja huoneistojen lisäksi koneista ja laitteista ml. leasingvuokrat.

4.2.3 Sisäinen vuokra ja toimitilojen tarkistaminen

Tilakeskus on toimittanut 9.2.2021 toimialoille ohjeen vuoden 2022 talousarvion laadintaa varten toimialojen tilojen tarkistusta varten. Tilat on listattu excel-tiedostoon rakennus ja kustannuspaikkakohtaisesti ja sen lisäksi osalle toimialoista tilakohtaisesti.

Tiedostosta tarkistetaan käytössä olevat toimitilat, kustannuspaikat ja neliömäärät. Toimialojen tulee myös ilmoittaa uudet vuosien 2021–2022 aikana tulevat kohteensa sekä poistuvat kohteet. Mahdolliset korjaukset/muutokset tulee kirjata ohjeessa pyydetyn mukaisesti selkeästi sille tarkoitettuun kohtaan. Huomioithan, että toimialojen ilmoittamien muutosten oletetaan astuvan voimaan 1.1.2022. Mikäli muutokset tulevat voimaan jonain muuna ajankohtana, se tulee merkitä selkeästi. Tilojen tarkistuksen yhteydessä voi käyttää apuna Optimize-järjestelmän pohjakuvaselainta.

Korjatut/tarkistetut tiedostot muutospyyntöineen on pyydetty palauttamaan tilahallinnalle sähköpostilla osoitteeseen **YHT Toimitilat isännöinti (toimitilat.isannointi@vantaa.fi) viimeistään 19.3.2021**. Yhteyshenkilöinä toimivat alueisännöitsijät, jotka tavoitatte edellä mainitusta yhteissähköpostista.

Mikäli tarkistamisen avuksi tarvitaan rakennuskohtainen raportti tilakohtaisen raportin rinnalle, tulee ottaa yhteyttä sähköpostilla osoitteeseen **YHT Toimitilat isännöinti (toimitilat.isannointi@vantaa.fi)**.

Excel-tiedoston lisäksi toimialojen vastuuhenkilöille on tilattu henkilökohtaiset tunnukset Optimize-järjestelmään, jolla voi tarkastella Excelissä listattuja tiloja pohjakuvaselaimen avulla sekä ohje sen käyttöön. Tunnuksista voi olla yhteydessä **YHT Toimitilat isännöinti (toimitilat.isannointi@vantaa.fi)**.

Toimialojen ilmoittamien tietojen perusteella tilahallinta tekee tarvittavat korjaukset ja laskee sisäiset vuokrat Optimize-järjestelmässä. Talousohjaus lataa sisäiset vuokrat tilille 905800 tilahallinnan toimittaman aineiston perusteella kesäkuussa 2021.

4.2.4 Projektien budjetointi ja seuranta

Projektien perustaminen, hallinnointi ja seuranta tehdään Vantaan projektimallin mukaisesti. Yksittäisten projektien, toimialojen ja palvelualueiden projektisalkkujen hallinnoinnissa sekä raportoinnissa käytetään Thinking Portfolio -järjestelmää. Intranetin Johtaminen/Projektien johtaminen -osiossa on Vantaan projektimallin sivustot, jonne on tallennettu em. projektimalli liitteineen, järjestelmän käyttöohjeet sekä hyödyllistä tietoa projektien hallinnoinnista.

Kansallista ja kansainvälistä rahoitusta suositellaan haettavaksi valtuustokauden strategiaa tai ohjelmia sekä toimialojen erityistavoitteita toteuttaviin projekteihin. Projektiesityksissä tulee

esittää selkeästi projektin hyötytavoitteet sekä kustannukset. Projektitoiminta huomioidaan kehystä 2022 laadittaessa: vuonna 2021 päättyvien projektien sekä 2022 alkavien ja jatkavien projektien vaikutus talousarvioon tulee esitellä kaupunginjohtajan toimialakohtaisissa kehysneuvotteluissa. Talousarvion tuloihin ja menoihin tulee budjetoida ne hankkeet ja projektit, joille on jo myönnetty rahoitus tai sille rahoituksen myöntäminen on todennäköistä. Omaraioitteiset projektit, jotka päätetään käynnistää kesken talousarviovuoden, tulee pääsääntöisesti rahoittaa kuluvan vuoden käyttösuunnitelmasta.

Taloudellisesti merkittävistä projekteista, jotka päätetään toteuttaa ja joista saadaan rahoituspäätös vasta talousarviovuoden kuluessa, tulee sitovuustason ylittyessä tehdä määrärahamuutosesitys rahoituspäätösten mukaisesti loka-marraskuussa 2022.

4.2.5 Suunnitelman mukaiset poistot

Suunnitelmapoistot edellyttävät kunnalta poistosuunnitelman laatimista sekä erillistä pysyvien vastaavien hyödykkeiden seuranta ja poistojen laskentajärjestelmän ylläpitämistä. Vantaan kaupungin 1.1.2021 voimaan astuneen hallintosäännön (15 luku, § 7) mukaan kaupunginvaltuusto hyväksyy suunnitelmapoistojen perusteet ja kaupunginhallitus hyväksyy hyödyke- tai hyödykeryhmäkohtaiset poistosuunnitelmat sekä vahvistaa poistolaskennan pohjaksi pienhankintarajan.

Poistonalaisia investointeja ovat pysyvien vastaavien muiden hyödykkeiden kuin maa- ja vesialueiden ja sijoitusten hankinnat. Alle 10 000 euroa koskevat hankintamenot budjetoidaan käyttötalousmenoksi.

Taloussuunnitelman poistojen luotettava budjetointi edellyttää, että investoinnit suunnitellaan riittävällä tarkkuudella ja investointien kuluva vuoden ennuste sekä suunnitellut valmistusajat (rakentaminen ja aineeton omaisuus osalta) syötetään taloussuunnittelujärjestelmässä investointien talousarvioon.

Suunnitelmapoistot esitetään toimialan tuloslaskelmaosan poistot -rivillä sekä kaupungin tuloslaskelmissa. Toimialat eivät budjeto poistoja, vaan järjestelmä laskee ne taseessa olevan käyttöomaisuuden osalta poistosimulaatiolla sekä suunniteltujen investointien osalta talousarviosta. Suunnitelman mukaiset poistot vaikuttavat kaupungin talousarvion tilikauden tulokseen ja liikelaitoksen liikeylijäämään sekä tuloslaskelmasta laskettaviin tunnuslukuihin.

4.2.6 Arvonlisävero

Tavaroiden ja palveluiden hankintamenot budjetoidaan pääsääntöisesti arvonlisäverottomin hinnoin. Kunta saa viiden prosentin suuruisen laskennallisen palautuksen arvonlisäverolain 130 §:ssä tarkoitetuista verottomista terveyden- ja sairaanhoitoon sekä sosiaalihuoltoon liittyvistä hankinnoista sekä tällaisen toiminnan harjoittajalle myönnetystä avustuksesta. Laskennalliseen palautukseen oikeuttavista menoista budjetoidaan näin ollen 95 prosenttia laskutusarvosta.

Talousarvioon sisältyvät menot, joiden vähennysoikeutta on rajoitettu, esimerkiksi edustusmenot, tulee budjetoida arvonlisäveroineen. Henkilökunnan valvonta-ateriat budjetoidaan arvonlisäveroineen ulkoiselle tilille 441084 Ateriapalveluostot. Ne myös kirjataan suoraan toimialalle alv-koodilla 00. Tällä vältytään kaksinkertaiselta budjetoinnilta. Valvonta-ateriat säilyvät kuitenkin palkkakirjanpidon ajossa.

Rakentamispalvelujen käänteinen arvonlisävero ei aiheuta poikkeuksia budjetointiin. Talouspalvelukeskus on laatinut erillisen ohjeen maankäytön- ja rakentamisen toimialalle rakentamispalveluja koskevien ostolaskujen käsittelystä.

4.2.7 Taloussuunnitelmavuosien 2023–2025 budjetointi

Vantaan kaupungin taloussuunnitelma 2022–2025 valmistellaan voimassa olevan taloussuunnitelman mukaiselle organisaatorakenteelle. Taloussuunnitelman 2022–2025 määrärahojen ja tuloarvioiden kehukset määritetään alustavasti toimialojen ja kaupunginjohtajan välisissä kehysneuvotteluissa huhtikuussa 2021 ja niistä päätetään kaupunginhallituksessa 24.5.2021.

Taloussuunnitelmavuosien 2023–2025 valmistelu perustuu Vantaan tuottavuus- ja kasvuohjelmaan 2021–2025. Valtuustokauden strategia 2022–2025 valmistellaan vuoden 2021 aikana ja se tulee muodostamaan uuden valtuustokauden talousohjelman. Talousohjaus budjetoit taloussuunnitelmavuodet 2023–2025 keskitetysti. Budjetoitaessa huomioidaan toiminnassa ja volyymeissä tapahtuvat muutokset.

4.2.8 Toimialojen taloussuunnitelmien tarkistaminen

Sisäisiä tuloja ja menoja ovat sisäisten suoritteiden ostot ja myynnit sekä sisäiset vuokrat. Sisäisiin tulo- ja menoihin luetaan myös liikelaitoksen ja kunnan väliset sisäiset korot, peruspääoman tuotto sekä toiminta- ja rahoitusavustukset liikelaitokselle. Sisäiset erät budjetoidaan niille varatuille tulo- ja menotileille. Sisäiset suoritteet laskutetaan ennalta sovittuun hintaan ja ostaja voi vaikuttaa laskutettavien suoritteiden määrään. Sisäisten erien budjetointi tulee perustua myyjän ja ostajan väliseen sopimukseen kaupungin toimialojen välillä tai kaupungin ja liikelaitoksen välillä. Sisäisten tulojen ja menojen on oltava kaupunkitasolla yhtä suuret ja niiden budjetoinnissa tulee olla huolellinen. Määrärahat ja tuloarviot voi syöttää järjestelmään vain kustannuspaikka- ja tilitasolla. Oikean sisäisen tilin voi tarkistaa voimassa olevasta tili-luettelosta.

Sisäisille tileille ei saa kirjata menoja, jotka ovat ulkoista ostoa. Kustannuksia ei jaeta sisäisellä laskutuksella, laskut joko tiliöidään useammalle kustannuspaikalle tai maksavan yksikön meno oikaistaan muistiotositteella jälkikäteen.

Toimialan tulee tarkistaa SAP-järjestelmästä:

- Toimialan lakkautetuille tulosityksiköille ei ole lukuja talousarviossa, koska budjetoidut toimet saattavat budjetoida lukuja myös lakkautetuille yksiköille.
- Sisäiset tulot ja menot perustuvat ostajan ja myyjän välisiin sopimuksiin, jolloin ne ovat molempien osapuolien tiedossa oikean suuruisina.
- Investointien tulosityksiköille ei ole jäänyt henkilöstömenoja.
- Rakentamisen sisäisille tilausnumeroille on syötetty valmistumiskuukausi- ja vuosi, jotta poistot budjetoituvat oikein.
- Budjettiesitys ei ylitä kehystä.

4.3 Investoinnit

Investointiosassa valtuusto käsittelee määrärahat hankeryhmäkohtaisesti. Investointiosaan varataan talousarviovuonna tarvittava määräraha ja lisäksi suunnitelmavuosille arvioitu määrärahan tarve.

Investointiosassa esitetään hankekohtaisesti investointeja koskevat tavoitteet, jossa selvitetään mm. tavoitellaanko palvelutuotannon määrän lisäystä, palvelukyvyyn parantamista vai tuotannon tehostamista. Perustelutietona esitetään hankkeiden kokonaiskustannusarviot. Jos hankkeen tai sen osan toteutuminen viivästyy talousarviossa arvioidusta aikataulusta, tarvittava osa rahoituksesta on otettava seuraavien vuosien talousarvioon. Kaupungin rakentamisinvestoinnit suunnitellaan ja esitetään taloussuunnitelmassa kymmenelle vuodelle. Muut

investoinnit esitetään viidelle vuodelle. Investoinneista laaditaan perustelut vuosien 2022–2025 osalta. Tilainvestointien budjetoituvastuu on tilahallinnan yksiköllä.

Talousarvion investointiosaan budjetoidaan investointiin saatava rahoitusosuus, joka voi olla valtionosuutta tai muuta rahoitusosuutta. Rahoitusosuus budjetoidaan tuloksi sille vuodelle, jonka aikana oikeus tuloon arvioidaan kunnalle syntyvän. Esim. jälkirahoitteinen valtionosuus budjetoidaan rahoitusosana sille vuodelle, jonka aikana oikeus valtionosuuteen kunnalle syntyy.

Taloussuunnitelman 2022–2025 investointien määrärahojen ja tuloarvioiden kehukset määritetään alustavasti toimialojen kehysneuvotteluissa huhtikuussa ja niistä päätetään kaupunginhallituksessa 24.5.2021.

4.3.1 Investointiosan hankeryhmät

Irtain omaisuus

Pysyvillä vastaavilla (aiemmin käyttöomaisuus) tarkoitetaan jatkuvasti useana tilikautena tuloa tuottavia hyödykkeitä, koneita ja kalustoa sekä atk-ohjelmistoja. Hankintoihin käytetään investointiosan irtaimistomäärärahaa ja yksittäisen laitteen hankintamenon tulee ylittää pienhankintaraja 10 000 €. Laitteen asennus kuuluu hankintamenuun. Laitteen käytön koulutus ei kuitenkaan ole investointia.

Ensikertainen kalustaminen on irtainta omaisuutta, joka hankitaan kohteen uudisrakentamisen tai perusparantamisen yhteydessä. Ensikertainen kalustaminen käsitellään yhtenä pysyvien vastaavien kohteena, vaikka sen hankinta kertyisi pidemmällä aikavälillä ja useammista pienemmistä hankinnoista. Lisähankinnat ensikertaiseen kalustamiseen ovat käyttötalousmenoja. Ensikertaisen kalustamisen suunnitelman mukainen poistolaskenta alkaa, kun koko kalustaminen on valmis.

Toimialan irtaimen omaisuuden hankintaesitykset toimitetaan talousohjaukseen toimialan budjettineuvottelumateriaalien yhteydessä.

Aineeton omaisuus

Aineettoman omaisuuden investoinnit suunnitellaan vuosille 2022–2026. Tietohallinto luo toimialojen esityksistä tuottavuuspriorisointiin pohjautuvan esityksen uudeksi investointiohjelmaksi ICT-hankejohtoryhmään päätettäväksi. Aineettoman omaisuuden budjetoituvastuu on tietohallinnossa ja määrärahat budjetoidaan kohdetasolla (sisäinen tilaus).

Osakkeet ja osuudet

Osakkeiden ja osuuksien budjetoituvastuu on talousohjauksella, joka pyytää tiedot toimialoilta. Tilahallinta vastaa kaupungin omistamien asunto- ja kiinteistöyhtiöiden osakkeiden myyntitulojen (sekä käyttötalouteen budjetoitavat myyntivoitot, että investointiosan tuloiksi budjetoitavat tasearvot) arvioinnista ja budjetoinnista.

Rakentaminen

Kiinteistöt ja tilat palvelualue vastaa uudisrakentamisen, korjausrakentamisen ja vuokra- ja osaketilojen muutostöiden budjetoinnista investointiosaan kohdetasolla (sisäinen tilaus).

Kiinteä omaisuus ja julkinen käyttöomaisuus

Kaupunkiympäristön toimiala vastaa kiinteän omaisuuden sekä julkisen käyttöomaisuuden hankeryhmien budjetoinnista.

4.3.2 Toimitilainvestointien valmistelu

Tilahallinta on ohjeistanut toimialat valmistelemaan toimitilaesityksensä seuraavasti:

Toimitilaesitysten tulee perustua kaupunginvaltuuston 24.9.2018 hyväksymään Vantaan kaupunkitasoiseen palveluverkkosuunnitelmaan 2018–2027 sekä taloussuunnitelmaesitysten laadinnan yhteydessä tarkistettuihin toimialakohtaisiin palvelutarpeisiin.

Kiinteistöt ja tilat palvelualue valmistelee toimialojen päivitetystä toimitilainvestointiesityksistä koosteen, jota käsitellään palveluverkkosuunnittelutyöryhmissä sekä hankejohtoryhmissä. Palveluverkkosuunnitteluprosessissa valmistellut päivitetty toimialojen toimitilainvestointiesitykset käsitellään lautakunnissa talousarviokäsittelyn yhteydessä. Kaupunkitasoinen investointiryhmä (hankejoto) sopeuttaa investointiesitykset investointikehykseen käymällä yksityiskohtaisesti läpi toimitilainvestointiesitysten päivitykset sekä kunnallistekniset hankkeet ja päättää keskeisistä taloussuunnitelmakauden investointiesityksistä. Toimitilainvestointiesitys sisällytetään kaupunginjohtajan taloussuunnitelmaesitykseen 2022–2025.

Muutosesitykset voimassa olevaan toimitilainvestointiohjelmaan laaditaan tilakeskuksen toimialoille 21.1.2021 lähettämän ohjekirjeen mukaisesti (liite 5).

Investointiesitys tehdään sähköisesti Optimaze kiinteistönhallinnan ModelSpace-järjestelmään erillisen käyttäjäohjeen mukaisesti (liite 6).

Toimialojen tekemät ja toimialan johdon hyväksymät toimitiloihin liittyvät toimitilainvestointiesitykset on ohjeen mukaisesti viety kootusti **28.2.2021 mennessä** kiinteistönhallinnan ModelSpace-järjestelmään liitteen 6 ohjeen mukaisesti.

Vuosikorjaustyöesitykset vuodelle 2022 tehdään erikseen toimitettavan ohjeen mukaisesti kiinteistönhallinnan Manager-järjestelmään. Vuosikorjaustyöesitykset koskevat alle 10.000 euron korjaustöitä.

Talousarvio 2022 ja taloussuunnitelma 2022–2025 laaditaan talous ja strategia palvelualueen talousohjausyksikön antaman aikataulun mukaisesti.

Lisätietoja investointiohjelmasta ja -esityksistä antavat

- hankeohjelmoija Risto Adler
- pihavastaava Marika Suotula (pihat)
- keittiöasiantuntija Tarja Aaltola (keittiölaitteet)
- hankesuunnittelupäällikkö Ifa Kytösaho (järjestelmän käyttöoikeudet)

4.4 ICT-investointien sekä tietohallinnon käyttötalouden talousarvioesityksen valmistelu

Tietohallinto esittää keskitetysti määrärahat palvelutoiminnan kehittämiseen liittyvien suunnitelmien sekä toimialojen toimittamien esitysten perusteella.

Jotta tietohallinto voi tehdä talousarvioesityksen tarvittavista määrärahoista vuodelle 2022, toimialojen on toimitettava sille hanke-ehdotukset ja käyttötalousarviot. Toimialat priorisoivat hanke-ehdotuksensa tietohallinnon digisuunnitelmien pohjalta, toimialan asiakkuus- ja kehityspäälliköiden johdolla viimeistään 4.3.2021. Samassa yhteydessä on toimitettava käyttötalousarviot uusista toimipisteistä, laitteista ja tietoliikenteestä. Tätä ennen hanke-ehdotukset ja niihin liittyvät käyttötalousarviot tulee käsitellä yhdessä tietohallinnon ICT-asiakkuus- ja kehityspäälliköiden kanssa. Samassa yhteydessä osapuolien on käytävä läpi ja päivitettävä olemassa olevat viime vuoden ehdotukset Thinking Portfoliosta.

4.5 ICT-investoinnit

Toimialan talous- ja hallintojohtajan sekä tarvittaessa johtoryhmän hyväksymien hanke-ehdotusten pohjalta tietohallinnon kehityspäällikkö yhdessä toimialan kanssa täyttää ideasalkkuun ideoiden esittelyt. Muista kuin lakisääteisistä hanke-ehdotuksista kehityspäällikkö täyttää yhteistyössä toimialan kanssa kustannushyötylaskelman. Ideoiden priorisointi tehdään priorisointi-excelissä. Asiakkuus- ja kehityspäällikkö tarkastavat ja tarvittaessa päivittävät Thinking Portfoliossa jo olevat hanke-ehdotukset. Aiemmin esitetyt ideat ja kustannushyötylaskelmat löytyvät Thinking Portfoliosta, tarvittaessa tietohallinnon asiakkuus-, kehitys- tai palvelupäälliköt auttavat toimialaa.

Investointiehdotusten käsittelyssä on aikaisempaa vahvempi painotus kustannushyötytarkastelulla. Investointiehdotuksilla, joilla havaitaan saatavan selkeitä kustannussäästöjä, on parhaat mahdollisuudet hyväksyntään.

Toimialojen tulee lunastaa päättyneiden investointien osalta kustannushyötylaskelmissaan ilmoittamansa hyödyt. Hankkeen aikaiset koulutuskulut (pääkäyttäjä- ja loppukäyttäjäkoulutukset) ovat käyttötalousmenoa, johon toimialojen tulee varautua.

Tietohallinto luo toimialojen esityksistä päivitetyn esityksen uudeksi investointiohjelmaksi ICT-hankejohtoryhmään päätettäväksi. ICT-investointeja vuodelle 2022 on käsitelty ja käsitellään ICT-hankejohtoryhmän kokouksissa.

4.6 Käyttötalous

4.6.1 ICT-käyttötalous

Käyttötalouteen liittyviä kustannuksia ovat mm. työasemiin liittyvät hankinta- ja leasing-kulut, lisenssit, tietojärjestelmien ylläpito- ja käyttökulut sekä tietoliikennekulut. Investointeihin liittyvät käyttötalousarviot tulee dokumentoida ideasalkkuun.

Toimialan on ilmoitettava ICT-asiakkuuspäälliköille ja/tai kehityspäälliköille ja tarvittaessa palvelupäälliköille IT-kuluihin (käyttötalous) liittyvistä tarpeista. Toimiala voi käyttää liitteestä 7 löytyvää mallia. Ilmoitettavat asiat ovat:

- Toimipisteissä tapahtuvat muutokset (uusi toimipiste, toimipisteiden laajennukset, suuret remontit)
- Muutokset henkilömäärissä

- Lisäykset tietojärjestelmien ja/tai ohjelmistojen käyttäjämäärissä (lisenssitarpeet)
- Päätelaitteisiin liittyvät tarpeet

Huom! Tietohallinto sitoutuu ajoissa ilmoitettuihin ja sovittuihin muutoksiin, mikäli tietohallinnon käyttötalousvaikutukset huomioidaan. Muussa tapauksessa palvelutasoa ja rahoitusta ei voida luvata.

Toimialojen tulee itse varautua omassa talousarviossaan seuraaviin käyttötalouskuluihin:

- AV-laitteiston hankintakulut
- Mobiili- ja tablettipäätelaitteista aiheutuvat hankintakulut (Hankkiminen yhteistyössä tietohallinnon kanssa)
- Mobiili liittymien kulut
- Yksittäisissä työasemissa tai vain joissakin yksiköissä käytössä olevat ohjelmat (esim. Adobe-julkaisutuotanto- ja kuvankäsittelyohjelmat, koulujen opetusohjelmat)
- Tulostuskustannukset osana pilvitulostusratkaisua
- IT-tarvikkeet: Näytöt, näppäimistöt, telakat, kuulokkeet, ergonomiahiiret ja laukut
- Palauttamatta jääneet tai kadonneet leasing-laitteet
- Mahdolliset työasematoimitukseen liittyvien lisätöiden, -asennuksien, -ohjelmien tai -palvelujen kustannukset (esim. koulu- ja päiväkotikohtaiset opetusohjelmat)
- ACE-puhelinjärjestelmän uusien jonojen ja palvelukanavien käyttöönotosta ja jonomuutoksista aiheutuvat kulut
- Ulkopuolisten hallinnoimien tietojärjestelmien ylläpito-, käyttö- tai tukikulut (esim. Trafim ajoneuvorekisteri, ulkoisten tiedonhakupalveluiden käyttö, Lupapiste, Klinik Pro, SocFinder)
- Toimialojen varaamien domain-nimien vuokrat ja niihin liittyvät www-palvelu- yms. kustannukset
- Tietotekniikan käyttöön ja tietojärjestelmähankkeisiin liittyvät koulutuskulut ja ohjelmien koulutuskulut

4.6.2 Tukea valmisteluun ICT-asiakkuus- / kehitys- / palvelupäälliköiltä

- Kasvatuksen ja oppimisen toimiala: Kirsi Lehto/Linh Tamminen/Atte Niemelä
- Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala: Elina Vikman/Anu Halme
- Kaupunkiympäristön toimiala: Taina Lampi/Juha Tuukkanen/Esa Suoranta
- Kaupunkistrategian ja johdon toimiala: Kristiina Ahtiainen, Ville Mäenpää/Juha Tuukkanen/Paula Sillanpää, Eriikka Ralli, Oskari Mattinen
- Kaupunkikulttuurin toimiala: Kristiina Ahtiainen/Linh Tamminen/Atte Niemelä
- Keski-Uudenmaan pelastuslaitos: Ville Mäenpää/Rauni Kudia/Esa Suoranta
- Suun terveydenhuolto: Ville Mäenpää/Elina Vikman/Anu Halme

5 Liikelaitoksen talousarvion ja -suunnitelman valmistelu

Kaupungin liikelaitoksia ovat Keski-Uudenmaan pelastustoimen liikelaitos ja Suun terveydenhuollon liikelaitos.

Liikelaitoksen talousarviossa noudatetaan samoja talousarvioperiaatteita kuin kunnan ja kuntayhtymän talousarviossa. Talousarvio laaditaan kalenterivuodeksi. Taloussuunnitelma laaditaan vähintään kolmeksi vuodeksi eteenpäin. Talousarviovuosi on suunnittelukauden ensimmäinen vuosi. Menot budjetoidaan suoriteperusteisesti tai sitä vastaavalla tavalla ja tulot budjetoidaan suunnitteluvuodelle, jolloin ne toteutuvat.

Liikelaitoksen johtokunnan on valmistettava liikelaitoksen talousarvio ja -suunnitelma ja esitettävä se valtuustolle sen päättämässä aikataulussa. Esitys liitetään osaksi kaupunginhallituksen esitystä kaupungin talousarvioksi ja suunnitelmaksi valtuustolle.

Kaupunginhallitus voi esittää muutoksia johtokunnan esitykseen vain kuntalain 120 §:n tarkoittamissa liikelaitosta sitovissa erissä, mutta ei voi muilta osin esittää muutoksia johtokunnan esitykseen liikelaitoksen talousarvioksi ja -suunnitelmaksi.

Sekä kaupunginvaltuusto että johtokunta asettavat liikelaitokselle sitovia tavoitteita. Valtuuston toimivallasta liikelaitoksen tavoitteiden asettamisessa säädetään kuntalain 14 §:ssä ja johtokunnan toimivallasta tavoitteiden asettamisessa kuntalain 67 §:ssä. Sekä valtuusto että johtokunta asettamat tavoitteet esitetään liikelaitoksen talousarviossa, ja ne tulee erottaa toisistaan selkein merkinnöin.

Kaupunginvaltuusto voi hyväksyessään kunnan talousarvion ja -suunnitelman muuttaa johtokunnan esitystä liikelaitoksen tavoitteista ja liikelaitosta sitovista eristä kunnan talousarviossa ja -suunnitelmassa. Johtokunnan on otettava huomioon valtuuston tekemät muutokset liikelaitoksen budjetin sitoviin eriiin viimeistään käyttösuunnitelmaa hyväksyessään. Menettely vastaa kunnan muiden tehtävien budjetointia, missä lautakunnat voivat lopullisesti hyväksyä käyttösuunnitelmat vasta sen jälkeen, kun valtuusto on hyväksynyt kunnan talousarvion ja -suunnitelman.

Liikelaitoksen talousarvion hyväksymisen takarajasta säädetään kuntalaissa. Johtokunnan on päätettävä liikelaitoksen seuraavan vuoden talousarviosta viimeistään vuoden loppuun mennessä. Kaupungin talousarviossa esitetyissä liikelaitosten tuloslaskelma-, investointi- ja rahoituslaskelmissa on määriteltävä erät, jotka ovat sitovia kaupunginvaltuuston nähden. Liikelaitokset raportoivat sitovien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta osavuosikatsauksissa, tilinpäätöksessä sekä toimintakertomuksessa.

Liikelaitoksen talousarvioon tehtävistä muutoksista päättää johtokunta. Johtokunnan on otettava huomioon valtuuston liikelaitokselle asettamat tavoitteet ja liikelaitosta sitovat erät kunnan talousarviossa. Kunnan talousarviossa liikelaitosta sitoviin eriiin tehtävistä muutoksista päättää valtuusto.

Kaupungin talousarviovalmistelun laajuudesta johtuen liikelaitosten johtokuntien hyväksymän talousarvion tulee noudattaa kaupungin aikatauluja, siten että **talousarviot ja käyttösuunnitelmat vastaavat valtuuston talousarviota koskevia päätöksiä**. Muutokset liikelaitosten talousarviossa muuttavat kaupunki, rahasto ja liikelaitokset yhdistettävän tuloslaskelma lukuja talousarviossa, joten ne tulee toteuttaa kaupunkitasoisen käyttösuunnitelmien hyväksynnän jälkeen tai huomioida talousarviovuoden ennusteissa.

Liikelaitokset noudattavat tämän ohjeen mukaisia budjetointiohjeita sekä tehtäväalueita koskevia tekstiohjeita.

6 Konserni kunnan talousarviossa

Kuntalain (410/2015) 14 §:ssä korostetaan valtuuston asemaa ja kokonaisvastuuta kunnan toiminnasta ja taloudesta. Valtuusto vastaa kuntastrategiasta, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Kunnan toimintaan kuuluu 6 §:n tarkoitetuin tavoin kaikki toiminta, jossa kunta on mukana. Kunnan oman organisaation lisäksi strategiassa on arvioitava pitkän aikavälin tavoitteita koko kuntakonsernissa, kuntien yhteistoiminnassa sekä sopimukseen ja rahoittamiseen perustuvassa toiminnassa.

Valtuusto vastaa kunnan strategisesta päätöksenteosta, koko kuntakonsernin tavoitteiden asettamisesta, toiminnan ja talouden tasapainosta sekä toiminnan arvioinnista ja seurannan järjestämisestä. Kuntalain 39 §:n mukaan kunnanhallitus vastaa kunnan toiminnan omistajaohjauksesta. Omistajaohjauksella ja konserniohjeilla on huolehdittava siitä, että kunnan tytäryhteisön hallituksessa otetaan huomioon kuntakonsernin kokonaisuus.

Uudistetun kuntalain tavoitteena on ollut luoda kokonaisvaltainen näkökulma kunnan toimintaan, jolloin taloudellisen tilanteen arvioimisessa tulisi näkyä peruskunnan talouden lisäksi selkeästi myös kunnan toiminta ja vastuut kuntakonsernina ja kuntayhtymissä.

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (*suunnitelmakausi*). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

6.1 Konsernin vastuut ja velvoitteet

Koska valtuuston tulee talousarviota hyväksyessä ottaa huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet, liitetään talousarvioon ja -suunnitelmaan 2022–2025 luku Kuntakonserni 2022–2025. Luvussa esitetään:

1. Konsernirakenne 30.9.2021 sekä erilaiset järjestelyt ja konsernirakenteen muutokset
2. Konsernirakenteeseen suunnitellut muutokset taloussuunnitelmakaudella 2022–2025
3. Konsernin investoinnit taloussuunnitelmakaudella 2022–2025

Investoinnit esitetään taulukkomuodossa. Taulukkoon sisällytetään kaupungin investoinnit yhteensä, merkittävien tytäryhteisöiden investoinnit yhteisöittäin, muiden tytäryhteisöjen investoinnit yhteensä sekä kuntayhtymien investoinnit TS 2022–2025 mukaisesti. Luvut esitetään omistusosuuksien mukaisena osuutena yhteisön investoinneista (konsernitilinpäätöksen mukaisesti). Taulukossa tulee olla sarakkeet TP2020, TA2021, TA2022, TS2023, TS2024, TS 2025.

4. Kaupungin ja tytäryhteisöjen lainakannankehitys taloussuunnitelmakaudella 2022–2025

Lainakanta esitetään taulukkomuodossa. Taulukkoon sisällytetään kaupungin lainakanta, merkittävien tytäryhteisöjen lainakanta yhteisöittäin, muiden tytäryhteisöjen lainakanta yhteensä sekä kuntayhtymien lainakanta TS 2022–2025 mukaisesti. Luvut esitetään omistusosuuksien mukaisena osuutena yhteisön lainakannasta (konsernitilinpäätöksen mukaisesti). Taulukossa tulee olla sarakkeet TP2020, TA2021, TA2022, TS2023, TS2024, TS 2025.

5. Konserniyhteisöille myönnetyt ja suunnitellut takaukset tekstinä sekä taulukkona.

6.2 Tytäryhteisöille asetettavat tavoitteet

Kuntalain 14 §:n mukaan valtuusto päättää kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista sekä konserniohjauksen periaatteista. Valtuusto voi asettaa tavoitteita konsernijohtolle koskien tytäryhteisöjen toiminnan ohjausta ja valvontaa. Vastaavaa menettelyä sovelletaan myös kuntayhtymän ja liikelaitoskuntayhtymän konserniohjauksessa.

Valtuuston ohjaus ei kuitenkaan sido oikeudellisesti tytäryhteisöjä. Tavoiteasettelu tässä tarkoituksessa on luonteeltaan välillistä, pääomistajan tahdon esiintuomista. Valtuuston tavoiteasettelu voi koskea tytäryhteisön asemaa, toiminnan laajuutta ja toimintaedellytyksiä tai palvelun laatua, hinnoitteluperiaatteita taikka pääoman tuottovaatimuksia. Tytäryhteisöille asetettavat tavoitteet tulee pääsääntöisesti ottaa kunnan voimassa olevaan talousarvioon ja -suunnitelmaan. Tytäryhteisöjen tavoitteiden toteutumisesta raportoidaan osavuosikatsausten yhteydessä.

Kaupungin konserniohjaus- ja valvonta valmistelee tytäryhteisöille asetettavat tavoitteet osaksi Vantaan kaupungin taloussuunnitelmaa 2022–2025. Kaupunginhallituksen konsernijaoston tehtävänä on tehdä esityksiä ja antaa toimintaohjeita kaupunkikonsernin yhteisöille asetettavista toiminnallisista ja taloudellisista tavoitteista. Tavoitteiden yhteydessä esitetään myös merkittävien yhteisöjen investointiohjelman sisältö. Tavoitteet tulee valmistella talousarvioneuvotteluihin mennessä.

Kaupungin konserniohjaus- ja valvonta laatii konsernirakenteen kuvauksen, muutokset konsernirakenteessa sekä taulukot kuntakonsernin investoinneista, lainakannan muutoksista sekä takauksista.

Merkittävimpiä tytäryhteisöjä koskevat tavoitteet ja investoinnit esitellään Kaupunginvaltuuston iltakoulussa 7.10.2021.

7 Budjetoitijärjestelmä

7.1 Järjestelmän rakenne

Talousarvio ja -suunnitelma laaditaan SAP-budjetoitijärjestelmässä. Budjetoitijärjestelmä sisältää henkilöstömenosuunnittelun, muun käyttötalouden suunnittelun, investointisuunnittelun sekä rahoituserien suunnittelun.

Budjettiluvut syötetään palvelualueiden toimesta talousarviovuodelle 2022. Uudessa SAP suunnittelujärjestelmässä talousohjaus budjetoiti kaikkien toimialojen ja liikelaitosten osalta jatkovuodet kaupunkitasolla sovitun mukaisesti. Jatkovuosissa huomioidaan Vantaan tuottavuus- ja kasvuhjelma 2021–2025.

Suunnitteluhierarkia koostuu seuraavista tasoista:

- yritys (esim. Vantaan kaupunki, Keski-Uudenmaan pelastuslaitos, Marja-Vantaa rahasto)
- toimiala (esim. Sosiaali- ja terveystoimi)
- palvelualue (esim. terveydenhoito)
- tulosityksikköryhmät (toimialojen määrittelemä)
- tulosityksikkö, taso, jolle budjetoidaan

Talousarviokirjaan kootaan Vantaan kaupungin osalta tehtäväalue- ja tulosyksikkö- tason tiedot sekä lisäksi yritystason tiedot liikelaitoksista ja rahastoista. Investoinnit esitetään talousarviokirjassa hankeryhmittäin aiemman käytännön mukaisesti.

Uudessa järjestelmässä koko kaupunki etenee samassa aikataulussa. Jatkossa toimialoilla ei ole erikseen toimialan pääkäyttäjiä SAP-järjestelmässä. Koko järjestelmässä suunnittelijoita on noin 30. Suunnittelijoiden käyttöoikeudet rajataan toimiala/palvelualue-tasoisesti. Käyttöoikeudet rajataan investointeihin vastaavalla tavalla.

7.1.1 Taloussuunnittelun eteneminen järjestelmässä

Talousohjaus avaa uuden budjettiversioiden suunnittelukauden pohjaksi. Tämän jälkeen lukujen syöttö talousarvioon on mahdollista aloittaa toimialoilla.

Keskitetysti talousohjauksesta ladataan

- budjetoidut toimet henkilöstömenosuunnittelun pohjaksi,
- sisäiset vuokrat niiden tarkistuksen jälkeen,
- poistot perustuen ERP:n poistosimulointiin sekä
- edellisen vuoden käyttösuunnitelma uuden talousarvion pohjaksi (lukuun ottamatta henkilöstömenoja)

Talousarvion ja käyttösuunnitelman päätösten (lautakuntapäätös, kh, kv) hallitaan keskitetysti talousohjauksesta. Lautakuntapäätös tehdään, kun kaikki lautakunnat ovat käsitelleet talousarvion.

Talousohjaus kopioi talousarvion käyttösuunnitelman pohjaksi kaikille yrityksille. Tällöin kopioituvat kaikki luvut, jotka talousarviovaiheessa on syötetty kustannuspaikoittain ja tileittäin suoraan käyttösuunnitelmaan.

Talousarvioon ja käyttösuunnitelmaan voidaan excel-lomakkeella ladata tietoja kustannuspaikka tilitasolla.

Talousohjaus järjestää keskitetysti budjetointijärjestelmän koulutuksia toimialojen ilmoittamien tarpeiden mukaisesti.

7.1.2 Henkilöstömenosuunnittelun tiedot

Suunnittelun alkaessa talousohjaus syöttää järjestelmään sivukulu- ja palkankorotusprosentit yrityksittäin ja lataa SAP HR:stä henkilöstömenosuunnittelun pohjaksi budjetoidut toimet. SAP HR:n tiedot perustuvat Hijatin tietoihin. Ennen talousohjauksen tekemää latausta henkilöstöpalvelut tekevät erillisajon Hijatista SAP HR:ään, jolla päivitetään kustannustenjakotiedot budjetoiduille toimille.

Talousohjaus järjestää toimialoille uuden järjestelmän käyttöönottokoulutuksen, jossa käydään läpi henkilöstömenosuunnittelu sekä talousarvion muut menot ja tulot.

7.2 Suunnitteluhierarkian ylläpito

Suunnitteluhierarkian ylläpito tapahtuu talouspalveluissa. Kustannuspaikka tai tulosityksikösolmumuutokset tilataan Efecten lomakkeella tai uudistuvalla kustannuspaikkatilauslomakkeella. Suuremmista muutoksista tulee infota etukäteen SAP-pääkäyttäjiä talousohjauksessa ja talouspalvelussa.

Tilikartan muutokset tehdään myös talouspalvelun kautta.

8 Liitteet

Liite 1 Taloussuunnitelman 2022–2025 ja sitovien tavoitteiden laadintaprosessin aikataulu

Liite 2 Tulosalueen henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnitelma 2022–2025

Liite 3a Koulutussuunnitelmapohja 2022

Liite 3b Koulutussuunnitelmadiasetti 2022

Liite 4 Mallitekstipohjat toimiala ja tehtäväalue yhteensä 2022

Toimitilainvestoinnit

Liite 5 Ohje toimitilainvestointiohjelma 2022

Liite 6 Ohje Modelspace–Vantaan investointisuunnittelu 2022

Tietohallinnon investoinnit

Liite 7 ICT-investointien sekä tietohallinnon käyttötalouden talousarvioesityksen valmistelu